KEMALETTİN TUĞCU

KİMSESİZ ADAM

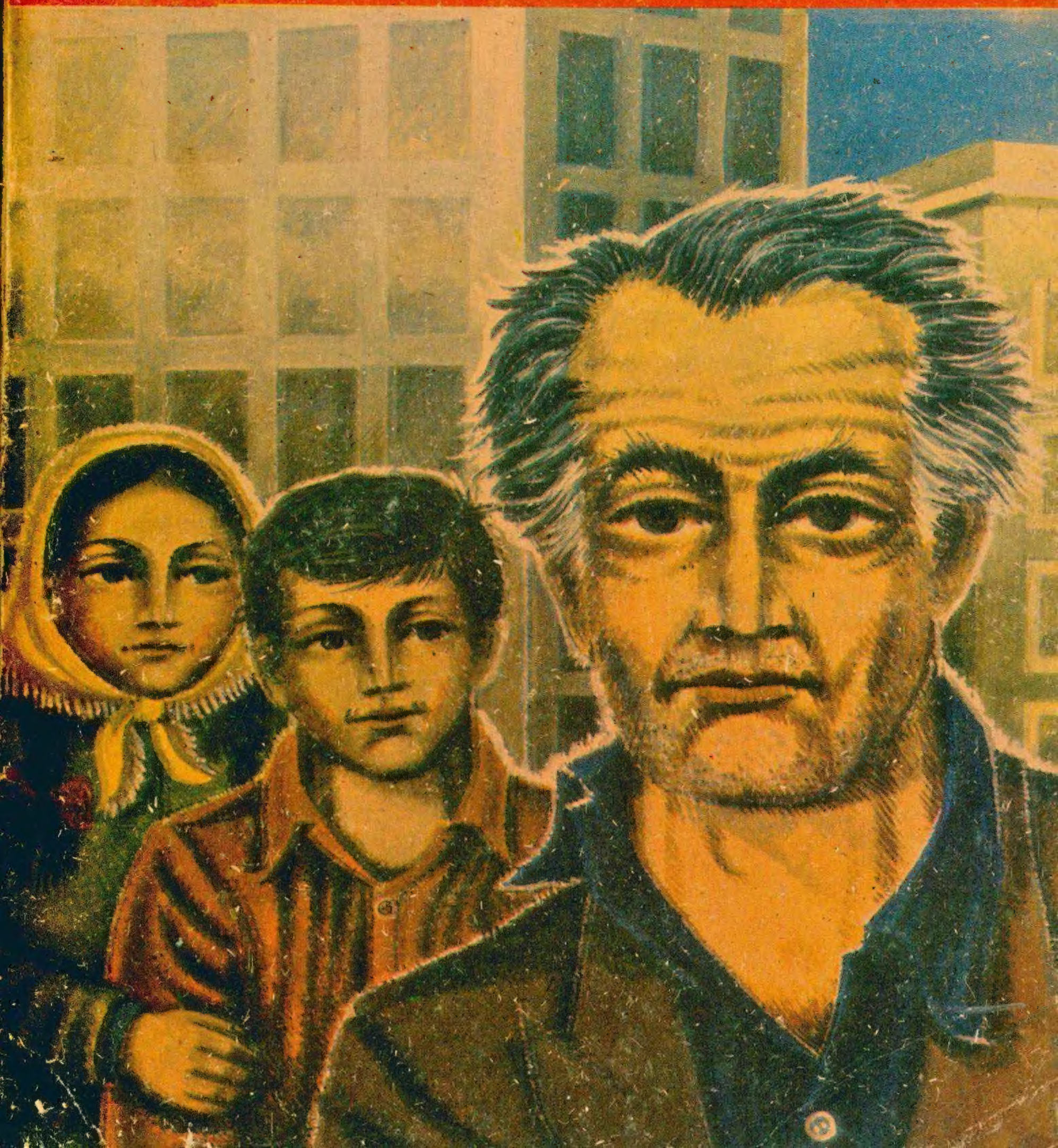

Baskı - Dizgi : **KÜLTÜR MATBAACILIK - İstanbul**

ÇOCUK ROMANLARI SERİSİ No. : 39

Kimsesiz Adam

Yazan :
KEMALETTİN TUĞCU

İTİMAT KİTABEVİ
Cağaloğlu Narlıbahçe Sokak No. 19
Posta Kutusu 1283
İSTANBUL

SEVGİLİ OKUYUCULARIMIZ!

Kemalettin Tuğcu'nun, hazırladığı romanlar büyük ilgi gördüğü için okuyucularımızdan çoğu, değerli yazarın hayatını merak etmeye başlamıştır.

Okuyucularımızın bu isteğini yerine getirerek değerli yazarımızın hayat hikâyesini aşağıda veriyoruz:

İTİMAT KİTABEVİ

KEMALETTİN TUĞCU'nun BİYOGRAFİSİ

1902 yılında, İstanbul'da, Çengelköy'de doğdu. Hiç bir okula gitmedi ve özel olarak da ders almadı. Kendi kendisini yetiştirmiş ve tercümeler yapacak kadar da Fransızca öğrenmiştir.

Bütün gençliğini Çengelköy'deki köşkte toplumdan uzak olarak getirmiş, bu arada, roman, nihâye ve şiirler yazmış, küçük el sanatlarının hemen hepsini öğrenmiştir.

1932 yılında Türkiye Yayınevine yazar ve idareci olarak girdi, 24 yıl orada çalıştı, bu sırada 12 yıl Ev-İş kadın mecmuasını, Moda Albümünü, Kadın Gazetesini idare etti ve o tarihten itibaren İstanbul'da çıkan hemen bütün çocuk mecmualarına roman, hikâye ve şiir yazdı.

1955 yılında Doğan Kardeş matbaasına müdür olarak girdi, ertesi yıl Hayat mecmuasına geçti ve arşiv şefliği ile kütüphane memurluğu görevlerini aldı.

Tercüme eserleri: *Çırak Uçman; İzci Korkut, İzciler Kralı, Araba ile Dünya Gezisi.*

Büyük romanları: *Uçurum, Saadet Borcu, Küçük Sevgili, Hissiz Adam, Taş Yürek, O Yolun Yolcusu...*

Gençlik Romanları: *Çocuk Haftası, Binbir Roman, Cumhuriyet Çocuğu mecmualarında 50 kadar roman.*

Çocuk Romanları: *Muhtelif çocuk mecmualarında tefrika edilmiş 80 adet roman.* Hikâyeler: *Çocuklar için yazılmış 160 hikâye, gençler için yazılmış 200 hikâye ve muhtelif şiirler.*

Kemalettin Tuğcu, gazi ve mâlûl bir binbaşının oğludur. 1940 yılında evlenmiştir ve bir oğlu ile kızı vardır.

BİRİNCİ BÖLÜM

Koskoca atölyede en küçük bir gürültü duyulmuyordu. Bütün işçiler gitmiş, uğultularla çalışan tezgâhlar, durmadan dönen kasnaklar derin bir sessizliğe gömülmüştü.

Erol yerleri süpürürken bu sessizliği bozmağa korkuyor, ara sıra karanlık pencerelere ve kapının tarafına bakıyordu. İçinde sebebini bilmediği bir korku vardı. Sanki bu karanlık pencerelerin arkasında veyahut kapının kenarından biri onu gözetliyordu.

Torna kalemlerinin çıkardığı keskin demir kırıntılarını, matkabın döne döne çıkardığı şeytanminaresine benziyen demir talaşlarını ayrı ayrı bir tenekeye koymuş, yerlerdeki yağ birikintilerinin üstüne talaş serpmiş, işinin çoğunu bitirmişti.

Atölyenin saati sekizbuçuğu çaldığı zaman onun da işi bitmişti. Süprüntüleri kapının yanına çıkarttı, üzeri kirden yağdan kararmış, arkalıksız iskemleye oturdu.

Her zaman bu saatte evde bulunurdu. Kardeşi şimdi uyumuştur bile. Annesi pencerenin önünde, elindeki eski bir gömleği yamamağa uğraşırken ara sıra sokağın ışıklarına bakar «Oğlum geliyor mu» diye düşünür.

Bir aralık gözleri doldu. Gecebekçisini beklemeden kaçıp eve gitmek aklına geldi. Ama bunu yapamazdı. Bu işi bin güçlükle bulmuştu. Burada kendini sevdirecek, herkesle iyi geçinecek; ustaların gözüne girecek, dayak yememek, kovulmamak için elinden geleni yapacaktı.

Bir gün, Bekir usta, atölyenin bir köşesinde ona bir tokat vurmuştu. Bunu annesine bile söylemedi ama günlerce içinde bir acı, kendisinde bir başkalık hissetti. Tokatlamışlardı onu.

Bekir usta kendi boyuna gelmiş genç işçilere bile tokat atardı. Çok aksi bir adamdı. Dediklerinin mutlaka yapılmasını isterdi.

Ama Erol bir suç işlememişti. Kayışların arasından geçtiği için yemişti bu tokatı. Bekir usta kasnaklar çalışırken kayışların arasından veya çok yakınından kimseyi geçirmezdi.

Erol o gürültü arasında, herkes kendi işiyle uğraşırken yediği tokadı işçilerin görüp görmediğini bilmiyordu. Fakat içine işleye işleye, sessiz sessiz ağlamış, gözlerinin içi kan çanağına dönmüştü.

Neden böyle olduğunu soranlara, annesine de demir kırıntısı kaçtığını söylemişti. Fakat gözüne birşey kaçan insan böyle durup durup hıçkırık tutmuş gibi iç çekmezdi.

Başka bir iş bulsa orada durur muydu? Fakat şimdi günde yüz lira alıyordu. Bu yüz lira onların evinin biricik geliriydi. Birgün çalışmasa o gün aç kalırlardı. Bu yüz lira gündelikle yiyip içiyor, giyinip kuşanıyor, yakıp ısınıyorlardı.

Annesi onun için komşularına :

— On iki yaşında çocuğun eline kaldık. Bütün çocukluk haklarından mahrum. Artık ne oynuyor, ne de öteki çocuklar gibi gülüyor, yaşlı başlı bir adam gibi erkenden işe gidiyor, akşama kadar çalışıyor, bitkin bir halde geliyor. Bazen o kadar inliyor ki onu hasta sanıyorum. Ne büyük çilemiz varmış, diyordu.

Bazen eve birşey alıp getirirken onu karşılayan annesi:

— Evimin erkeği, diye göğsüne bastırırdı.

Erol sık sık saate bakıyordu. Artık dokuza yirmi vardı. Bekçi sekiz buçukta geleceğini söylemişti.

Atölyeye bir daha baktıktan sonra kapının eşiğine çıkarçıkmaz az daha haykıracaktı. Tekrar geriledi, içeriye girdi.

Fakat koridorda gördüğü adam onu takip etti. Kapının eşiğinde dimdik durarak ona baktı. Sert bir sesle :

— Ne işin var burada? dedi.

Erol atölye sahibini tanımıştı. Arkasında ceketi, boynunda kravati yoktu ama atölyeye geldikçe onu görmüştü. İyice tanıyordu. Aksi, kinci, ağlatıcı bir adamdı o. Bekir usta bile o gelince eli ayağı dolaşır, dili tutulurdu.

Erolun dudakları titredi:

— Atölyeyi süpürüyorum, dedi.

Adam hiddetli bakışlarını etrafında gezdirdi. Gözleri yine çocuğun üzerine dikildi:

— Kim söyledi sana bunu?

— Gecebekçisi söyledi efendim.

Adam sertliğini hiç bırakmadan sordu:

— Her zaman sen mi süpürürsün?

— Hayır efendim. Bu akşam bir hemşerisi gelmiş. Onunla yemek yiyip hemen dönecek. «Ben gelinceye kadar sen gitme» dedi. Ben de kalmışken buraları süpürdüm.

— Senden başka kimse bulamadı mı?

Erol cevap veremedi. Nerdeyse ağlıyacaktı. Başını eğmiş, donup kalmıştı. Adamın sesi onu yerinden sıçrattı:

— Nerde oturuyorsun sen?

— Aksarayda efendim.

— Okumuyor musun?

— Babam öldü efendim. Bakacak kimsemiz yok.

Gözlerinden yaşlar tekerlendi. Babasının öldüğüne değil, korkudan ağlıyordu. Adam hep o sertlikle soruyordu:

— Başka kardeşin var mı?

— Kız kardeşim var.

— Annen?

— Var.

— Babandan maaş bağlandı mı?

— Babam memur değildi efendim.

— Ne zamandan beri burada çalışıyorsun?

— Yedi ay oldu efendim.

— Yemek yedin mi?..

— Hayır. Ama eve gidince yiyeceğim.

— Haydi, bekleme, git.

— Ama burası yalnız kalır.

Sonra da böyle akıl öğretmiş gibi olduğu için büsbütün korktu. Fakat adam buna kızmadı. Daha yumuşak bir sesle:

— Ben buradayım, dedi. Git sen.

Erol onun yanından geçerken gecebekçisi de koridora girdi. Sedat Beyi orada görünce sapsarı kesildi. Ayakta dondu kaldı.

Erol sokağa çıkarken atölye sahibinin hiddetle bağırdığını duyuyordu. Bu onu çok korkuttu. Hakkı da vardı Ertesi sabah tam saat sekizde atölyeye girerken kapıcılık ve gecebekçiliği yapan bu Ethem Efendi ona baş sallıyordu :

— Senin yüzünden, hep senin yüzünden.

Adamın gözleri kıpkırmızı, rengi soluktu. Kimbilir Sedat Bey ona ne acı şeyler söylemişti. Erol yalvarır gibi :

— Ben birşey yapmadım! dedi.

Ethem Efendi içini çekerek :

— Senin suçun yok, biliyorum, dedi. Gafletime geldi benim. Allahın belası adam. Hıncını benden aldı. Sen gene kimseye birşey deme?

— Söylemem amcacığım. Ama sen bana darılmadın ya?

Niye darılayım sana...

Erol birşey söylemedi ama iş kendiliğinden ortaya çıktı. Sabahın ilk saatlerinde atölyenin üstündeki yazıhane odasından Bekir ustayı çağırmışlardı. Adam ellerini yıkarken :

— Bakalım gene ne yumurtlayacak, diyordu.

Üstünü başını düzeltirken de :

— Hani asmağa götürseler insan daha rahat gider, diyordu.

İKİNCİ BÖLÜM

Bekir usta merdivenleri çıktı. İçi ezilerek yazıhanenin kapısını vurdu. İhtiyar kâtip kapıyı açtı. İçeriden Sedat Bey:

— Bekir mi o? diye bağırdı. Buraya gelsin.

Yazıhane iç içe iki odaydı. İç odada Sedat bey yatıp kalkar, bazı iş adamlarını oraya alırdı.

İhtiyar kâtip fısıldadı:

— Dik kafalılık etme Bekir. Yine şeytanları üstünde.

Bekir usta kıpkırmızı olarak odaya girdi. Kasketini elinde tutuyordu. Sedat bey gözlerinin içinden ateş püskürerek:

— Şu kapıyı kapat bakayım, dedi.

Bekir usta kapıyı kapattı. O zaman Sedat Beyin sesi top gibi patladı. Karşısında bir katil, bir hırsız, en ağır suçları işlemiş bir adam olsa da bu kadar hakaret edilmezdi.

Adamın evi barkı, çocukları gözlerinin önüne geliyor, kendi kendisine sabır diliyordu. Nihayet Sedat Bey:

— Ne cevap vereceksin, diye sordu.

Adamın canı boğazına gelmişti:

— Beyefendi, dedi. Bir lokma ekmeği nerede olsa bulurum. Siz yaşıma başıma bakmadan, onbeş yıllık emeğimi düşünmeden beni yerin dibine batırdınız. Bu kadar suçlu bir adamı artık siz de atölyede tutmak istemezsiniz.

Mendilini çıkarttı. Akan yaşlarını sildi. Dişlerini sıkarak karşısındaki adama baktı:

— Hakaretleri peşin yüklendim, dedi. Şimdi suçumu anlamak istiyorum.

— Daha ne yapacaksın? Yıkıl karşımdan be adam.

Bekir usta kendisini dışarıya attı. İhtiyar kâtip onun:

— Elimden bir kaza çıkacak, bu yaştan sonra hapishanelerde sürüneceğim, dediğini duydu.

Adamcağız aşağıya inince bir kenara oturarak çocuk gibi ağlamağa başladı :

— Ben gidiyorum çocuklar. Ne haliniz varsa görün. Artık çekilecek kahrı yok.

Kasnaklar dönüyordu ama kimse işe bakmıyordu. Hepsi yüzünü ustaya dönmüştü. Onun haline bakıyorlardı :

— Elimden bir kaza çıkacak, diyordu adam. Kendimi tutamıyacağım artık. Kafasına birşey vuracağım. İyisi mi çıkar giderim.

Gidip yüzünü gözünü yıkadı. Başını musluğun altına soktu. Bir sigara yaktı, bir daha yaktı. Ustalardan biri ona:

— Senin gibisini nerede bulacak, diyordu. Vallahi bütün işler yüzüstü kalır.

Bekir Usta :

— Bana ne? dedi. Ne hali varsa görsün. Katil mi olayım be?

Fakat karşısındaki ustaların toparlandıklarını görünce başını çevirdi. Kapıda Sedat Bey dimdik duruyordu. Yüzü mosmordu. Demek hepsini duymuştu. Oradan sesleniyordu:

— Bekir Usta, rica ederim yukarıya kadar gel.

Kendi arkasını dönmüş kaybolmuştu. Bekir usta sigarasını yere çarptı. Hırsla yürüdü. Bir işçi :

— Usta, evdekileri unutma, dedi.

Merdivenleri çıktı. İhtiyar kâtip :

— Aklını başına topla Bekir, dedi.

Bekir iç odaya girdi. Sedat Bey pencerenin önündeydi. Bu pencereden eski han duvarlarından, apartıman sırtlarından başka birşey görünmezdi. Oradan içeriye temiz havadan çok rutubet kokusu, yağ kokusu girerdi. Sedat Bey :

— Rica ederim otur, dedi.

Pencerenin önünde biraz daha durduktan sonra döndü. Yazıhanesine geldi. Koltuğuna oturdu :

— Kapıyı kapatıver, dedi.

Bekir şaşırmıştı. Bu adam birden ne kadar değişmişti? Yoksa kafasına birşey vuracağımdan mı korkuyordu?

Bir sigara yakan adam bir tane de ona uzattı ve :

— Her insanın başka türlü bir derdi vardır Bekir Usta, dedi. Senin emeğini unutmam. En karanlık günlerimde

işleri sana bırakarak ortadan kayboldum. En buhranlı günlerimde sen dışarıdan işler bularak atölyeyi iflastan kurtardın. Gel gelelim ben artık kötü, kırıcı, geçimsiz, kimse ile bağdaşamaz bir adam, bir Allahın belası oldum.

Demek hepsini duymuştu.

— Bekir şimdi böyle konuşuyorum ama beş dakika sonra belki seni yine ağlatırım. Elimde değil benim. Elimde değil diyorum sana.

Hiddetle masanın üstüne vurdu :

— Benim de kendime göre ıstıraplarım var, dedi. Keşke senin yerinde ben olsaydım. Sen benden daha mes'ut bir adamsın. Yarın için sana daha iyi muamele edeceğime söz veremem. Bak pek canına yetmişse çık, git. Katil falan olmadan.

Bekir usta utandı. Başını öne eğdi. Adam :

— Akşam canım sıkıldı, dedi. O kapıcı, bekçi olacak herif bacak kadar oğlana burasını bırakıp gitmiş. Bunda senin kabahatin yok. Ama ben yalnız seni bilirim. Ona lâzım gelenleri söyledim. Sen de emrinin altındaki işçilerle meşgul olmalısın. Hepsini çıkartmayınca sen atölyeden çıkmamalısın.

— Beyefendi, bu olayı şimdi sizden duydum.

Sedat Bey kaşlarını çattı :

— Burada sen şefsin, dedi. Herşeyle, yanında çalışan herkesle ilgilenmen gerek. Bu çocuk bir yangın yapabilir, bu çocuğun başına bir kaza gelerek bizi sorumlu tutabilirler. Bundan sonra daha dikkatli olmanı rica ederim. Buna dikkat etmeni istiyorum.

Bazen haftalarca yazıhaneden çıkmıyan, bazen de aylarca ortada görünmiyen bu garip adamın ne olduğunu Bekir usta bunca zamandır anlıyamamıştı.

Sedat Bey bir aralık para sıkıntısına düşmüştü. Ama sonradan toparlanmıştı. Son yıllarda yükünü tutttuğunu söylüyorlardı.

Yaşı elliyi aşmıştı. Yüzü hemen hemen hiç gülmezdi. Daima kaşları çatık geziyor, birisiyle konuşurken ilk işi o adamı azarlamak oluyordu.

Acaba bu adamın ailesi yok muydu? Zavallı kadın böyle bir koca ile nasıl geçinebiliyordu?

Bekir Usta bunları düşünürken Sedat Bey bir sigara daha yaktı, yine kaşları çatık olarak sordu :

— O çocuk kimin nesidir?

Bekir Usta :

— Babası ölmüş, dedi. Bakacak kimseleri olmayınca okulu bırakmış, iş aramağa başlamış. Bana bir komşu kadın söyledi. Hallerine acımış. Babasının sağlığında hizmetçileri, uşakları varmış. Adam iflas etmiş, sonra da kederinden ölüp gitmiş.

Sedat Bey dinlemez görünüyordu. Bekir usta susunca:

— Bari bir işe yarıyor mu? dedi.

— Ateş gibi çocuktur Beyefendi. Bir söz ona bir defa söylenir. İşten çıkartacaklar diye ödü kopuyor, Bunun için çok çalışıyor. Yalnız bir kusuru var.

— Nedir o?

— Biraz dalgındır.

— İşte bu fena.

— Fakat kimseye zararı yok Beyefendi. Bazen atölyenin gürültüsü arasında gözleri bir yere dalar, bir kaç dakika hareketsiz kalır. Ustalardan biri seslenince şaşalar, gözlerini siler.

— Neye siliyormuş gözlerini?

— Belki gözleri yaşarmıştır. Kederli, üzüntülü bir çocuk. Ne zaman konuşsa mutlaka kızkardeşinden bahseder. Eğer bu çocuk hasta ise çocuğu olan arkadaşlara hastalığı anlatır. Başına ev derdi çökmüş.

— Ne veriliyor ona?

Yüz lira gündeliği var.

— Çocuk için çok değil mi?

Bekir Usta telaşlandı :

— Beyefendi üç yüz lira alan koskoca delikanlılar onun kadar işe yaramıyorlar. Bunların içinde tornaya bir işi bağlıyamıyanlar var. Halbuki bu çocuğa birşey söylediğim zaman en iyi bir şekilde yapmağa çalışıyor. Ötekilere iş öğretmekten yıldım. Ama bu iyi yetişecek. İş bağlamak, kumpas tutmak, makineleri temizlemek bu çocuk içinmiş sanki. Hepsini yapıyor.

— Pekâlâ, verdiğin bilgiye teşekkür ederim.

Bekir Usta ayağa kalktı. Sedat Bey oturduğu yerden biraz kıpırdayıp:

— Ben rahatsızım Bekir, dedi. Çok sinirliyim. Bazen arkadaşlarımı kırdığımı anlıyorum ama iş işten geçiyor.

Bekir Usta kapıya vardığı zaman da:

— Kusura bakma, dedi.

Bekir Usta, şaşırdı, dili dolaşarak:

— Kusur bizde oluyor efendim, dedi.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

O akşam Erol eve dönünce kardeşini yine annesinin kucağında gördü. Çocuk eski bir battaniyeye sarılmıştı. Erol :

— Yine mi hasta? dedi.

— Hayır oğlum. Huysuzlanıyor. Biraz da ateşi var gibi. Havalar belli olmuyor ki.

Halbuki çocuk hastaydı. Bakımsızlık, gıdasızlık onu zayıf düşürmüştü.

O akşam yemek yemeden uyudu. O minderin üstünde yanakları al al olmuş yatarken Erol'la annesi içlerine sinmeden çorba içtiler. Kuru fasulyeyi isteksiz yediler. Kadın konuşmak ihtiyacıyla sordu :

— Sende ne var ne yok?

— Hiç. Akşama doğru Sedat Bey atölyeye geldi. Ben görmemiştim. Makine gürültüsünden duyulmuyorki. Makineye iş bağlıyordum. Bir de baktım arkamda. Öyle korktum ki...

— Birşey söylemedi mi?

— Hayır, kimseye birşey söylemedi. Sabahleyin Bekir ustayı paylamıştı. Usta az daha kavga edecekti. Sonradan yine çağırttı. Biz usta çıkıp gider sandık. Ama aşağıya indiği zaman usta rahatlamıştı. Bana tenbih etti. Kendisi çıkarken ben de çıkacağım. İş yerinden en sonra o çıkacak. Daha dikkatli olmamızı tenbih etti.

Gece ana oğul kalkıp çocuğa baktılar. Sabahleyin Erol :

— Sen onu belediye doktoruna götür, dedi.

— Doktor kolay oğlum. Allah razı olsun bakıyorlar. Ama ilâç, hele çocuk besleme bizim için kolay değil ki. Bak senin ayakkabıların delik. Kış yaklaştı.

Annesinin hakkı vardı. Bir doktora götürünce adam:

— İyi bakınız, iyi beslenmesi gerek, diyordu. Hergün pirzola, pilav, komposto vermeli. İlaçları da muntazaman alsın.

Bir iki gün et alabiliyorlarsa bütün ay et yüzü görmüyorlardı. Çocuğu alıp tekrar doktora götürmekten annesi utanıyordu. Birgün:

— Hanım dediklerimi yapmadıktan sonra bana getireceğine kaldır denize at, demişti.

Erol kapının önünde:

— Anne, sen yine götür doktora, dedi. Ben Bekir ustaya söylerim. Biraz avans para isterim. Alabilirsem pirzola alırız. Birkaç gün olsun yer.

— Daha sonra ne olacak oğlum?

— Ne yapalım anne. Kızı öldürecek miyiz? Biz de yavan ekmek yeriz.

Giderken de tenbih etti:

— Unutma sakın.

Kadın onun arkasından, köşeyi dönünceye kadar baktı. Gözlerini silerken:

— Allah acısın halimize, diyordu.

Erol o gün yine çok dalgındı. Kaç defa avans için niyet etmiş, ama birgün evvel olup bitenleri hatırlayınca bir türlü cesaret edip Ustasından avans istiyememişti. Halbuki öteki işçiler hiç çekinmeden daha kapıdan girer girmez:

— Ustacığım, çok borcum var ama bir kere ipin ucunu kaçırdım. Gözünü seveyim, sen ihtiyardan birşeyler kopart bana, diyorlardı.

Erol daha bir kere bile para istememişti.

Öğle paydosunda, evden getirdiği kuru fasulyeyi yiyememiş, yavan etmeği kemirirken düşünüp duruyordu.

İşçiler güneşe çıkmış, sigaralarını içerken sırtlarını duvara dayamışlardı. Daha iş başı olmağa bir saat vardı.

Erol annesinin çocuğu doktora götürüp götürmediğini düşünüyor, para istiyemediği için akşama ne yapacağını bilemiyordu.

Arkasında ayak sesleri duyunca yerinden sıçradı. Yüzü kıpkırmızı kesildi. Ayağa kalktı, başını eğdi.

Sedat bey, o Allahın belası adam yine karşısındaydı.

— Paydos değil mi şimdi?

— Paydos efendim.

— Neye burada duruyorsun?

— Yemek yiyordum efendim.

— Bu zamana kadar neye yemiyorsun?

— Efendim ustalarımın istediklerini alıp getirdim, vakit bulamadım. Şimdi bitti işim.

— Nedir o yediğin?

— Fasulye efendim.

— Haniya ekmek.

— Ekmeği yedim efendim.

— Yemeği neye yemedin-

— İçim almadı efendim.

— Hasta mısın?

— Hayır efendim.

— Neden için almıyor?.

— Üzüntüm var da.

Çocuğun kıpkırmızı yanaklarına iki damla tekerlendi. Bükülen dudağını güçlükle tutuyordu.

Sedat bey ona dikkatle bakıyordu. Birden eskisi kadar sert olmıyan bir sesle sordu :

— Üzüntün neymiş. Söyle bana bakayım.

— Şey efendim, kardeşim hasta da...

Bu sefer, yaşlar birden boşanıverdi. Ellerini yüzüne örttü. Artık birşey düşünemedi. Sabahtan beri duyduğu sıkıntı ile alabildiğine ağlamağa başladı.

Başını kaldırdığı zaman işçiler içeriye giriyordu. Sedat Bey çoktan gitmişti. Kimseye birşey belli etmemek için hemen musluğa koştu. Yüzüne avuç avuç su serperken hâlâ hıçkırıyor, ağlıyordu.

Kasnaklar yine dönmeğe, kayışlar şakımağa başlamıştı. Kalemler demirleri oyarken gıcırdıyor, Matkap makinesi hırıltılar yapıyor, işçiler birbirlerine duyurmak için bağırarak konuşuyorlardı.

Kapıya gelen gecebekçisi :

— Bekir Usta, dedi. Erol'u yukarıdan istiyorlar.

Usta şaşırdı. İçinden :

— Bu çocuğun da ekmeğiyle oynanır mı canım? dedi.

Erol'a yukarıya çıkmasını bildirirken:

— Bana bak. dedi. Dik başlılık etme. Başka yerde iş dola mı kalmış. Azıcık yanıp yakıl, haline acındır. Eğer sana yol verirlerse fazla üzülme. Ben seni başka yere yerleştiririm.

Erol fena şeylerin olacağını sanarak yüreği çarpa çarpa yukarıya çıktı. İhtiyar ve kambur kâtip onu görünce:

— Sen ne halk karıştırdın be çocuk, dedi.

Erol titremeğe başlamıştı. İhtiyar dua eder gibi mırıldanarak iç odanın kapısını vurdu ve kulak verip izin çıkınca kapıyı araladı:

— Çocuk geldi, efendim, dedi.

Sedat Bey ne söylediyse, ihtiyar:

— Haydi gir, oğlum, dedi. Allah yardımcın olsun.

Erol sanki kavgaya dövüşe giriyordu. O odaya titreye titreye girerken geride kalan ihtiyar:

— Ne var bu bir damla çocukla uğraşacak diyor, aşağıda Bekir Usta da sigara yakarak kapıya bakıyor ve:

— Çocuk iyi yitişiyor, diyordu. Kalafat yerinde iş bulurum ona.

Erol'a gelince, o kıpırdamağa korkarak kapıdan girmiş, ayakta kazık kesilmişti. Yüreğinin çarpıntısından nefesleri küçük bir körük gibi işliyordu.

Sedat bey pencerenin önündeydi. Başını çevirip çocuğa dikkatle baktı. Yine pencereye döndü. Neden sonra yerine otururken:

— Şu koltuğa otur küçük, dedi.

Erol koltuğun bir kenarına yavaşça ilişti. Nerdeyse ağlıyacaktı. Adam gidip kendi eliyle kapıyı kapattı. Yerine gelince:

— Demek kardeşin hasta? dedi.

— .....

— Doktora gösteımiyor musunuz?

— Gösteriyoruz, bakımsızmış...

— Zafiyet filan mı?

— Evet efendim.

— Peki sen koskoca adamsın, niye kardeşine bakmıyorsun?

— Hangi doktora gösteriyorsunuz?
— Belediye doktoruna.
— Ne diyor?
— Şey efendim. Anneme diyor ki, benim söylediklerimi yapmadıktan sonra bana ne getiriyorsun, götür denize at, diyor.

İki üç tane gözyaşı tekerlendi. Sedat bey onu dikkatle seyrediyordu.

— Annen neye doktorun dediklerini yapmıyor?
— Yapamıyor efendim. Hergün akşam, sabah pirzola, komposto, pilav yedirmek lâzımmış. Sabahları da yumurta, tereyağlı ekmek yiyip yarım kilo süt içecekmiş.
— İyi ya, yedirsenize.
— Bizim paramız yok ki efendim.
— Sen çalışıyorsun ya?

Erol cevap vermedi. Sedat bey ayağa kalktı. Pencere ile yazıhane arasında gezindi, sonra birden durdu:

— Sen gündeliklerini ne yapıyorsun? dedi.
— Anneme veriyorum efendim.
— Kendine ne kadar alakoyuyorsun?
— Ben hiç almam efendim.
— Sen hiç para harcamaz mısın?
— Ayda bir defa saçımı kestiririm.
— Başka...
— Başka harcamam.
— Aksaray'a kadar otobüsle gitmiyor musun?
— Hayır efendim.
— Neden?...
— Gidip gelme otobüs parası ile bir ekmek alınıyor.
— Çalışmadığın günler gezmez misin?
— Hayır.
— Ne yaparsın evde?
— Anneme yardım ederim.
— Sen kız mısın?
— Değilim efendim.
— Eviniz büyük mü?
— Küçük, zaten ev değil...
— Ya nedir. Klübe mi?

— Eski evimizin bahçıvan odası.

— Ne oldu evinize?

— Babamın borçlarını ödemek için evi de bahçeyi de satmış annem. Bir o iki odalı küçük ev kalmış. Eskiden orada babamın bahçevanı otururmuş. Biz oraya çekildik. Sokağa ayrı kapısı var. Zaten büyük evimizi alan adam bizim tarafa duvar çektirdi.

— Şimdi bahçeniz yok mu?

— Var, bir oda kadar arka bahçemiz var. Ama bahçe kapısı yok.

— Bahçeye nereden çıkarsınız?

— Mutfak diye kullandığımız odanın penceresinden geçiyoruz oraya.

Sedat bey yine gezinmeğe başladı. Erol artık bu adamdan korkmuyordu. Bu kadar şey soran adam onu kolundan tutup atmazdı.

Yerine oturunca :

— Bana Hamdi Efendiyi çağır, dedi.

Erol bitişik odaya geçti :

— Hamdi Bey amca, dedi. Sizi istiyor.

Sedat bey çocuğun böyle söylediğini duydu. Kendisini tutamadı. Güldü. Ama bu gülüş çok tatsızdı.

— Hamdi Efendi dedi. Erol'a bu hafta başından itibaren yüzelli lira gündelik yazınız. Başka gelirleri yokmuş. Yarın para verirken yüzelli liradan hesap görün. Anladınız mı?...

— Başüstüne efendim.

Adam gidince de elini cebine attı ve bir para çıkarttı :

— Şunu da al, dedi. Kardeşin için veriyorum. Doktorun dediklerini yaparsınız. Anladın mı?

Erol yine kazık kesilmişti. Adam sert sert :

— Ne bekliyorsun, dedi. Alsana?

Erol güçlükle elini uzattı. Parayı tutan eli tuttu. Eli onun eline değince bütün vücudu kemiklerine kadar titredi. Fakat kendisini dövse de aklına geleni yapmağı kafasına koymuştu. Halbuki Sedat Bey hiç ses çıkartmadı. Onun korka korka elini öpmesine müsaade etti.

— Teşekkür ederim efendim.

— Bir ihtiyacın olursa bana gel, çekinme.

Erol çıkıyordu. Adam gözleriyle onu takip ediyordu. Sanki daha fazla konuşmak istiyordu da kibrine yedirem-iyordu.

Çocuk parayı cebine koyup, aşağıya yeni inmişti ki Hamdi Efendi arkasından geldi. Seslendi :

— Bekir Usta, Hey, Bekir Usta. Erol'un kardeşi rahat-sızmış. Doktora götüreceklermiş. Beyfendi izin verdi. İki sa-at evvel paydos etsin.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Daha güneş ortadaydı. Her zaman karanlıkta, lambalar yanarken eve gelen Erol şimdi güpegündüz sokağa girmişti.

Kapıya geldiği zaman onu kapalı buldu. İçine bir korku geldi. Seslendi, düşündü. Kendi kendine :

— Doktora gitmiş olmalı, dedi.

Anahtarı, kapının yanındaki kaplama deliğinin içinde bulamadı. Eve giremeyince Dispansere gitti. Orası epeyce uzaktı. Kalabalık içinde annesini aradı. Aklına hep kötü şeyler geliyordu. Acaba çocuk çok hastalandı da hastahaneye mi yolladılar?

Nereye gitsin, ne yapsın bilemiyordu. Tekrar evin yolunu tuttu. Sokağa girer girmez kapının yanındaki perdeyi aralanmış gördü. Hemen kapıyı çaldı. Annesi kapıyı geç açtı. Sürmeyi çekerken :

— Kim o? diye sordu.

Erol :

— Benim anne? dedi.

Kapı hemen açıldı. Kadının yüzü soldu :

— Oğlum neye geldin? Yoksa?

Onu işten çıkmış filan sanıyordu. Erol bunu anladı :

— İzin aldım, dedi. Sen doktora mı gittin?

— Dispansere gittim.

— Ne dediler?

— Ne diyecekler? Her zamanki şey. İyi beslenecek, ilâçları alınacak, hergün temiz havada biraz dolaşacak...

Erol sesini yükseltti :

— İyi ya anne? Bundan sonra biz de öyle yaparız.

Böyle konuşabilmek ne kadar iyi idi. Annesi şaşırmıştı. Çocuk uzatmadı. Cebinden çıkardığı parayı ortaya koydu ve patronun ogünkü konuşmasını kısaca anlattı. Kadın derin derin göğüs geçirdi :

— İyi adam. Vallahi iyi adam. Sert filan ama çok, çok iyi bir adam. Sen onun sert davranışına bakma.

Evet, ogün ve ondan sonraki günler onların için çok iyi geçti. Besleyici yiyecekler alındı' Çocuk yiyeceğin, ilâçların, temiz havanın tesiriyle biraz kendisine geldi. Güldü, söyledi, huysuzluklarını bıraktı, ağabeysini kapıdan karşıladı.

Ana oğul, akşamları ilerisi için konuşuyorlardı. Kış yakın, biraz odun almak lâzım. Soba tamir edilecek, boru da alınacak. Erol'a gidip gelirken üşümemesi için bir palto lâzım. Ayakkabılarına pençe yapılacak. Çocuk bunları dinliyor ve düşünüyordu. Ne tuhaf, annesi kendisi için hiçbir şey istemiyor. Halbuki ayakkabılarının altı delik. Elbisesi o kadar eski ve soluk ki. Yatarken Erol onun gömleğini görüyor, içi acıyor. Bu gömlekte ve fanilasında ne kadar çok yama var.

Ama çocuk iyi oldukça onun içi rahat, yüzü gülüyor, bazen kendi kendisine bir şarkı bile mırıldanıyor.

Erol atölyede canla başla çalışıyordu. Gündeliğinin artması onu gayrete getirmişti. Aldığı parayı fazlasiyle hakediyordu.

Fakat aradan, iki ay geçtikten sonra birgün, hiç aklına gelmeden, rüyasına girmeden bir felâket çocuğun üzerine çullanmış, onun bütün çalışma gücünü, bütün ümitlerini kırmıştı. Sanki birden bir duvar yıkıldı ve o ağır taşların altında yara, bere içinde kaldı.

Patronun atölyeye girdiğini görmemişti. Tek başına demir parçalarını, diş açılmış boruları, tornalanmış milleri atölyeden anbarlara, anbardan atölyeye taşımış, her tarafı temizlemiş ve artık ince kollarında, körpe dizlerinde derman kalmadığı için bir köşeye yığılmıştı. Ustası ona seslendi :

— Arkana birşey al Erol. Çok terledin. Bugün akşama kadar sana iş yok artık.

Ama işte o adam, çocuğu otururken görmüştü. Üstelik elinde bir kitap vardı. O bir türlü yanından ayıramadığı, okumağa doyamadığı kitap. Kim bilir aklından neler geçiri-

yordu ki orta son sınıfın kitaplarını birer birer yanında taşır ve fırsat buldukça onları okur, kitabın içindeki defter yapraklarına özetler çıkartırdı.

Yine öyle yaparken atölyenin içinde konuşmaların kesildiğini duymamıştı. Omuzuna bir el dokundu ve kulağının dibinde bir se top gibi patladı :

— Haydi bakayım, git Hamdi Efendiye, hesabını görsün. Bir daha sana burada rastlarsam kırarım kafanı. Defol.

Bu söğuk çatlak ses atölyede çınlamıştı. Sedat Bey bu işi gördükten sonra köşede, büyük bir makinenin ağır parçalarını yerine takmaya çalışan Bekir Ustanın yanına gitti.

Aynı dik ve sert sesle :

— Biraz sağına soluna bak, dedi. Ben bu heriflere para veriyorum, çakıl taşı değil.

Usta hiç sesini çıkartmadı. Sedat Bey döndüğü zaman Erol yerinde yoktu. Hızlı hızlı merdivenleri çıktı. İhtiyar kâtibin yanından geçerken haykırdı :

— Gördün mü onun hesabını?

Adamın dudakları titredi :

— Kimin hesabını Beyefendi?

— Kimin olacak onun işte. Buraya gelmedi mi?

— Gelmedi efendim?

— Söyle kapıcı olacak herife. Onu burada görürsem kendisini de kovarım, anladın mı?

— Anladım efendim.

Halbuki birşey anlamamıştı. Sedat Bey odaya girince merdivenleri indi, kapıcıya sordu :

— Allahını seversen ne oldu?

— Ne olacak, çocuğu kovdu.

— Çocuğu mu? Ne yapmış.

— Ne bileyim ben. Buradan geçerken gördüm. İki gözü iki çeşme ağlıyordu çocuk.

— Demek o ha. Şey, bana bak. Eğer onu bir daha burada görürse seni de kovacakmış. Sakın içeri sokma.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Yine günler geçti aradan. Sonbahardı. Havalar soğumuştu. Yağmurlar da başlamıştı. Bayrama bir iki gün kala Bekir Usta yukarıya çıktı :

— Beyefendi, dedi. İşçilerin bir kısmı avans rica ediyorlar. Bayram yakın. «Ailelerine, çocuklarına öteberi alacaklar. Mübarek günde mahzun olmasınlar.

Sedat Bey, Bekir Ustaya dikkatle baktı. Üzerinde bir ağırlık vardı. Keyifli mi, neşeli mi belli değil.

— Bayram geliyor ha, dedi. Doğru, pekalâ verelim. Kim ne istiyorsa bana bir liste yap ta getir.

Bekir Usta teşekkür ederek çıktı. Aşağıda, çalışanların yanlarına sokularak fısıltı halinde konuştu. Ayak üstü isimlerin yanına kaç para istediklerini yazdı. Sonra kâğıdı daha temiz yazarak yukarıya çıktı. Kâtibe verdi.

Yarım saat geçmeden kâtip elinde zarflarla aşağıya indi. Her işçiye ve ustaya bu zarfları birer birer verirken, hepsine ayrı ayrı :

— Bu para avans değil. Beyefendi hediye ediyor, güle güle haycayın, dedi.

İşçiler ve ustalar şaşırmışlardı. Uzaktan uzağa birbirlerine sesleniyorlardı. Hepsi sevinmişti. Tekrar işlerine devam ederken bu para ile neler yapacaklarını düşünüyorlardı.

Bu konuşmalar devam ederken kâtip tekrar atölyeye geldi ve Bekir Ustaya patronun kendisini istediğini haber verdi.

Bekir Usta telâşla yukarıya çıktı. Sedat Bey masanın başındaydı. Yüzünde bir sarılık, halinde bir yorgunluk vardı.

— Bekir, dedi. İşçi arkadaşlarım memnun kaldılar mı?

— Hepsi size dua ediyorlar efendim. Ömrünüze bereket.

— Çocuk ne dedi?
— Hangı çocuk, Beyefendi?
— Hani şu eve bakan çocuk, hasta kardeşi vardı ya?..
— Erol mu?
— Ha, Eroldu onun adı. Ne dedi o, nasıl şimdi geçimi?
— Ne bileyim efendim.
— Canım bir damla çocuk. Alâkadar olmuyor musun?
— Gördüğüm yok ki Beyefendi. O da bana hiç uğramıyor.

— Anlamadım Bekir! Çocuk burada çalışmıyor mu?
— Hayır Beyefendi.
— Neden?
Bekir Usta sustu. Karşısındaki adama gizlice baktı. Deli miydi bu? Sedat Bey sabırsızlandı:

— Başka yer de mi çalışıyor?
— Bilmiyorum efendim. Hiç gördüğüm yok.
— Buradan niçin çıkarttınız?
— Ben çıkartmadım efendim.
— Kavga filan mı etti?
— Hayır efendim.

— İnsanı patlatmasana Bekir. Sana çocuğu soruyorum.
Bekir Usta olduğu yerde kımıldadı.
— Beyefendi, dedi. Canınızı sıkmamak için cevap vermiyorum. O çocuğu siz kovdunuz?
— Ne dedin? Ben mi kovdum? Ne zaman?
— İki aydan fazla oluyor.
Sedat Bey ayağa kalktı. Kaşlarını iyice çattı. Kapı ile pencere arasında bir iki defa telâşla gidip geldi. Sonra yazıhanenin üzerinden bir sigara alıp yaktı:

— O çocuğu ben kovdum ha? Peki ama ne yaptı?
— Siz atölyeye girdiğiniz zaman onu oıururken gördünüz.
— Oturuyordu ha. Dur, şimdi hatırladım. Ama o adam o çocuk mu idi Bekir?
— Evet Beyefendi.
— Neye oturuyordu iş vakti?
— Beyefendi, Bayram üstü canınızı sıkmayayım.

— Hayır, söyle bana. Hatırlıyorum. Ogün çok sinirliydim, birisini kovdum. Ama iyice bilmiyorum. Hem belki hak etmiştir.

— Hak etmemişti efendim.

— Ne diyorsun? İş sırasında oturulur mu?

— Beyefendi, elimizde acele işler vardı. Bütün arkadaşlar sipariş yetiştirmek için çalışıyorlardı. Ben de yeni bir makine kurmağa çalışıyordum. Erol yapılan işleri tek başına depoya taşıdı. Oradan hazırlanan işleri çıkarıp atölyeye getirdi. Kolay değildi efendim. Hepsi ağır demir. Ama gayretli çocuk. Kan ter içinde kaldı. Ben söyledim di ona. «Oğlum otur biraz, arkana bir şey al, ter içinde kaldın» dedim. Dermanı kesilmişti. Ama büyük bir iş başardığı için memnundu. İşte o sırada siz içeriye girdiniz ve onu oturur görünce kovdunuz.

— Bekir doğru mu söylüyorsun?

— Beyefendi, şuradan şuraya gitmeye Allah kısmet etmesin, yetişmiş çocuklarımın üstüne yemin ederim, hepsini doğru söyledim.

— Pekalâ, git.

Bekir usta çok üzgün ayrıldı. Fakat on dakika geçmeden tekrar çağrıldı.

— Bekir, ben ona git hesabını görsünler, demişim. Onun tam bir haftalığı da kalmış bizde.

— Öyle oldu sanırım efendim.

— Bizde adresi de yokmuş onun.

— Efendim, bendeniz de bilmiyorum. Arkadaşlardan bilen de yok. Olsaydı, başka bir yerde bir iş bulurduk ona. Kendisi de bir daha görünmedi. Gidiş o gidiş.

— Gidiş o gidiş ha!

Bekir Usta odadan çıktı. Sedat Bey yalnız kaldı. Odada uzun zaman gezindi. Makinelerin gürültüsü kesildiği için paydos olduğunu anladı. İhtiyar kâtip öksürmeğe korkarak defterlerin üstüne eğilmiş, çalışıyordu. Sedat bey kapıyı açtı, ona da gitmesini söyledi.

Artık yalnızdı. Koskoca binada bekçilik ve kapıcılık eden adamdan başka kimse kalmamıştı.

Kasayı açtı. İçindeki paralara baktı. Orada binlerce lira vardı. Bankadaki hesaplarına baktı. Masasına oturup al-

dığı rakamları topladı. Bütün paralarını ve alacaklarını bir araya getirirse birkaç milyonu aşıyordu.

Fakat bütün bunlar neye yarar?

Herkesin bir parçasını ele geçirmek için akşama kadar çalıştığı para onda çoktu. Fakat işte herkes çekilip evine gidiyordu. Onun birçok evi vardı, fakat hiçbirine gidemiyordu. Şurada büyük bir apartıman, burada bir köşk, ötede bir yalı...

Bu evlerde hep soğuk ve kendisine uzak insanlar oturuyor. Onu görünce hepsi rahatları kaçmış gibi sıkılıyorlardı. O da onları görünce kalplerini kırmak için bir sebep arıyor, hiç olmıyacak şeyler için haykırıyor, onları ağlatmak, ezmek için içinde bir istek buluyordu.

Pencereden hırsız gibi caddeye baktı. Erkekler acele ile evlerinin yolunu tutmuşlardı. Kamyonlar, otobüsler ve otomobiller durmadan akıp gidiyorlardı.

Saat akşamın yedisi. Bu saatte erkekler evlerine gitmiştir. Geç kalanlar da acele ederler. Muhakkak bir sofra hazırlanmıştır. Kadınlar kocalarını bekler, çocuklar yemek için sabırsızlanırlar.

Bunları düşünüyordu. Evlerin içlerini görür gibi oluyordu. Eve dönmüş, masanın başına geçmiş yorgun erkekler görüyordu. Çocuklar babalariyle konuşuyordu. Anneler sofranın son hazırlığını yapıyordu. Çatal ve kaşık seslerini işitir gibiydi.

Gözlerinin önüne bir ev daha geldi. Küçük, harap bir ev. Babasız bir ev. Orada sofra kurulmamıştı. Bir kadın, zayıf, süzgün, bakımsız bir kadın dört yaşında hasta kızını bir battaniyeye sarmış, pencerenin önünde, karanlıkları araştırıyordu. Hasta çocuk titrek, zayıf sesiyle sık sık soruyordu:

— Anne, ağabeyim daha gelmedi mi?

Ateş gibi yanan eli annesinin boynundaydı. Kadın onun yine ateşi olduğunu anlıyor, onu biraz daha göğsüne bastırıyor, içinden :

— Yarabbi, sen bize yardım et, diyordu.

Sonra da sesini yükseltiyordu :

— Şimdi gelir ağabeyciğin.

— Gelir, değil mi anne?

— Şimdi gelir.
— Para kazanmağa gitti değil mi?
— Evet kızım.
— Bayramda bana ayakkabı alacak değil mi?
— Alacak.
— Kırmızı kurdele de alacak mı?
— Alacak.
— Beni bayram yerine götürecek mi?
— Götürecek.

Çocuğun yüzünde tatlı bir gülümseme beliriyor ve sonra gözleri kapanıyor, annesi onun daldığını anlıyor, fakat çocuk birden bire sarsılıyor, sıçrıyor, o zaman kadın inliyor:

— Yine ateşi artıyor. Allahım, Allahım ne yapayım ben?

Yüzünden ip gibi yaşlar iniyor.

Sedat Bey ellerine damlıyan bir kaç damladan ağladığını anladı. Elini başına götürdü. Dişlerini sıktı:

— Ne oluyorum, diye söylendi. Aklımımı kaybediyorum.

ALTINCI BÖLÜM

Sokağa çıkmıştı. Önunden geçerken yemeğini yemekte olan bekçi ayağa kalkmıştı. Sedat Bey ona birşey söylemedi, fakat içinden :

— Benden daha rahat, daha mesut, dedi. Şimdi karnını doyuracak, her tarafı dolaşacak kapıları kapatacak, yatağına girecek. Onu rahat bir uyku bekliyor. Halbuki ben...

Ama o kime ne yapmıştı? Fena ve suçlu bir adam mıydı?

Caddede yürürken bunu düşünüyordu. Evet, insanları kıran, hırçın bir adam olmuştu. Ama bunun sebebi vardı.

Kardeşleri, ağabeyleri vardı. Hepsi kendi havasında. Evlenmişti. Karısı yalnız ondan çekeceği parayı düşünürdü. Bir çocuğu olmuştu. Ayrılırlarken mahkemede bu çocuk annesine sokulmuş ve ona sarılmıştı.

Sedat Bey artık gidip onu görmüyordu. Ne zaman bir çocuğu olduğu aklına gelse gözlerinin önüne o manzara dikiliyordu. Babasından kaçan ve annesine sarılan bir çocuk.

Karısı daha sora zengin bir adamla evlenmişti. Sedat Bey artık ona para vermiyordu. Yalnız kızı için mahkemenin tayin ettiği bir parayı posta ile yolluyordu.

Bu işi ihtiyar ve sakat kâtip yapardı. Kendisine haber bile vermezdi. Tamam sekiz seneden beri bu böyle oluyordu. Mahkemede, ağlıyarak annesine sarılan çocuk o zaman yedi yaşındaydı. Şimdi onbeş yaşına gelmiş oluyordu. Fakat Sedat bey onu bir kere bile görmemişti.

Birgün, yabancı bir ses ona telefonla haber vermişti. Kızı koleje yatılı olarak yazılmıştı. Okul parasını onun vermesi lâzım geliyordu. Telefon eden adam :

— İşlerim bozuldu, bir yerde memur olarak çalışıyorum. Sizin kızınızı okutacak iktidarım yok, diyordu. Sonra ilâve etmişti :

— İsterseniz yanınıza alabilirsiniz. Benim iki çocuğum daha var.

Sedat Bey hiç cevap vermeden telefonu kapatmıştı. Ona annesine kaçan ve kendisinden korkan çocuğun lüzumu yoktu. O artık yalnız, tek başına bir adamdı.

Birgün ağabeysinin evine gitmişti. Galiba bir bayram günüydü. Ağabeysi hiç de memnun olmıyan bir halde karşısına çıkmış, hemen iki lâkırdıdan sonra :

— Sen hiç iyi yapmadın Sedat, demişti. Yetişmiş evlâdını bile aramıyorsun, bu kadar vefasızlık olmaz.

Halbuiki o biraz yakın alâka görmek için ağabeysini ziyarete gitmişti. Gittiğine de pişman olmuştu. Ayrılacağı sırada ağabeysi :

— Senin hareketlerin beni utandırıyor, demişti. Zengin oldum diye insanlığı da bıraktın. Geçenlerde kızın bana geldi. Üvey babası ağır muamele ediyormuş. Yediğini, içtiğini bile hesaplıyormuş. Eh bir insanı öz babası arayıp sormazsa üvey babası ne yapmaz.

Sedat Bey oradan üzüntü ile ayrılmıştı. Öteki iki kardeşi başka şehirlerde yaşıyordu. Mektup yazarlarsa muhakkak sıkıntıya düştükleri, para isteyecekleri zaman yazarlardı.

Özene, bezene aldığı ev eşyalariyle döşediği ve karısının üzerine yaptığı o evde şimdi başkası oturuyordu.

Bir ihtiyar anası, bir babası, veya bir çocuğu olsaydı onunla dertleşir onunla bir masada yemek yerdi. Fakat yakın olarak hiç, hiç bir kimsesi yoktu. Yalnız kalmış bir adamdı o...

Caddede, kalabalık arasında yürürken, sağından solundan geçenlerin ona çarpmasından kendisini dağ başında sanıyordu. Bunlar kendisi gibi birer insandılar ama öyle yabancı, öyle soğuk ki...

Yine aklına çocuk geldi. O işten kovduğu çocuk. Dünyada rastladığı insanlar arasında yalnız onun gözlerinde bir yakınlık görmüştü. Onun çocuk bakışlarında bir samimiyet vardı. Yaşlı bir erkek kadar anlayışlıydı. Çekinmeden, korkmadan konuşsa, küçük bir erkek, bir arkadaş gibi teklifsiz olsa onun yakınlığından bir saadet, bir teselli duyacaktı.

Fakat onu da öyle kırmıştı ki...

Elini öptüğü zamanı hatırladı. Onun elini daha hiç, kimse öpmemişti. Kendi kızı bile. Halbuki bu yabancı çocuk, kendisine para verdiği zaman elini tutmuş, ateş gibi dudaklarını elinin üstüne dokundurmuştu.

Bunu yalandan yapmamıştı. Gözbebeklerinin içinde yaşlar parlıyor, iyi bir insana rastlamanın hazzı içinde bulunuyordu.

İyi bir insan ha? Elini öptüğü o iyi insan yaptığı iyiliği bir kötü hareketle silmiş, o çocuğun minnet ve temiz hislerle dolu kalbini parça parça etmişti.

O zaman gözleri sevinçle, minnetle yaşaran küçük erkek, kovulduğu, işsiz kaldığı zaman kimbilir nasıl hıçkırarak ağlamış ve bu acı yaşları annesine göstererek onu bir kat daha üzmemek için nasıl içine işletmişti?

Dişlerini sıktı :

— Fena, hain, zalim bir adam oldum ben, diye söylendi. Zavallı çocuk. Kimbilir ne kadar ıstırap çekti. Kimbilir iş aramak için ne kapılar çaldı, kimlere yalvardı.

Sedat bey saatlerce sokaklarda dolaştı. Sonra kalkıp Şişli'deki apartımanına gitti. Kapıyı çaldı. Gece yarısı olmuştu. Bir kaç defa zile basmak zorunda kaldı. Nihayet uykulu gözlerle hizmetçi kapıyı açtı. Sedat bey hırsla haykırdı:

— Kendi evimin kapısında kaç saat bekliyeceğim?.

Hizmetçi sapsarı kesildi. Ne yapacağını şaşırdı. Sedat Bey kendi odasına çıktı. Karnı açtı. Fakat canı birşey yemek istemiyordu. Yattı. Bütün gece uyumadı. İçi yanıyor, dehşetli bir susuzluk hissediyordu. Su aramak için kapıyı açtı. Dışarıda kuru bir iskemlenin üstünde payladığı hizmetçi oturuyordu. Sedat Bey :

— Burada ne bekliyorsun? dedi.

Hizmetçi toparlanarak :

— Belki şirşey emredersiniz diye bekliyorum, dedi.

— Peki, bana bir bardak su getir.

Hizmetçi suyu getirince :

— Git yat, dedi. Sana ihtiyacım yok.

Ortalık ağarıyordu. Yatağının üzerine uzandı. Biraz daldı. Bir kahve içtikten sonra evden çıktı.

Fabrikaya geldiği zaman daha iş başı olmamıştı. İşçiler bir kapının arkasında konuşuyor, kendisini çekiştiriyorlardı. Merdivenlerden çıkarken kendi kendisine :

— Bu adamlara daha dün para yardımı yaptım, dedi. Şimdi beni çekiştiriyorlar. Ama hakları da var. Kendi bedbahtlığımın acısını etrafımdakilerden çıkartıyorum.

YEDİNCİ BÖLÜM

Sedat Bey bayramı çok sıkıntılı ge;irdi. Kimse gelip onun elini öpmemiş, kimse onun hatırını sormamıştı. Onun da bir kızı vardı. Fakat bir kere bile babasını aramamıştı. Bu kıza hiçbir fenalık yapmamış, hatta kaşlarını bile çatmamıştı. Ama böyle olduğu halde kendisini hiç aramıyordu.

Bekir Usta bir iş için yukarıya çıktığı zaman bir aralık:

— Beyefendi, dedi. Geçen gün bendenize sormuştunuz. Şu bizim eski çırak Erol bayramda beni ziyarete geldi.

Sedat bey neşesiz bir halde :

— Ya, dedi. Nerede çalışıyormuş?

— Bir aralık limon satmış. Sonra Kalafat yerinde bir dökümcünün yanına girmiş. Fakat çok sefalet çektiği için adamakıllı zayıflamış. Zaten bakımsız kalmış bir çocuk. Yaşı ne ki!...

— Adresini alaydın bari. Bizde bir haftalığı kalmış. Yollardık.

— Aksarayda oturuyor efendim. Adresini aldım.

— Pekâlâ, kâtibe ver.

Sedat Bey usta gittikten sonra ihtiyar kâtibi çağırdı :

— Bekir'le ne konuşuyordunuz? dedi.

— Eski işçilerimizden Erol'un adresini vermesini em retmişsiniz. Onu söyledi bana.

— Nerde oturuyormuş?

— Adresini getireyim Beyefendi.

İhtiyar adam telâştan eli ayağı titreyerek bir kâğıt üzerine yazdığı adresi getirip bıraktı. Sedat bey adrese bir göz attı. Yine yalnız kalmıştı. Kendi kendine :

— Benden ne kadar korkuyorlar, diye söylendi.

Evet, böyleydi. Herkes ondan kaçıyor, onun yanında bulunmak istemiyordu. Çünki herkesi kıran bir adamdı.

Böyle olduğu halde yine huyunu değiştirmiyor, kırk yılda bir iyi muamele ederse sonradan bunu herkesin burnundan getiriyordu.

Kalktı, yazıhanesinde dolaştı. Sonra aşağıya, atölyeye indi. Hem iş gören hem de oldukları yerden birbirine seslenerek şakalaşan işçiler hemen sustular. Biraz evvel gülen yüzler şimdi asılıp kalmıştı.

Bekir Usta'nın yanına yaklaştı. Yaptığı işe dikkatle Baktı. Sonra birden bire sordu:

— Erol kimin yanında çalışıyormuş?

— Kalafat yerinde Halim adında ihtiyar bir dökümcünün yanındaymış efendim. Bu Halim ustayı ben de işitmiştim. En iyi döküm ustasıdır. Fakat pek ihtiyarlamış olmalı.

Sedat Bey oradan uzaklaştı. Biraz sonra da binadan çıktı. Onun gidişini herkes birbirine haber verdiği için binanın içinde hemen bir ferahlık başlamıştı. Pencerenin önünden geçerken şarkı sesleri duydu.

Saat onbire doğru kalafat yerine gelmişti. Kaldırımlar kararmıştı. Çamurluydu. Sokaklar pisti. Bütün işçiler kılıksızdı. Karanlık, izbe gibi yerlerde, barakalarda çalışıyorlar. dı. Hayatında ilk defa böyle bir yer görüyordu. Parlak ayakkabılarının kirlenmesine aldırmadan yürüyordu. Bir dükkânın önünde konuşan, yüzü gözü karalar içinde işçilere sokuldu ve:

— Burada Dökümcü Halim Usta varmış, dedi.

İşçinin biri:

— İhtiyarı soruyorsunuz galiba, dedi. Halim adında başka bir usta yok burada. Şu köşeyi dönün, sağdan ikinci dükkân.

Bu adam kendisinden hiç korkmuyordu. Ağzında sigara ile konuşuyordu. Bir elini de cebinden çıkarmamıştı.

Sedat Bey yine yürüdü, bu sefer çekinerek köşeyi dönüp uzaktan dükkâna baktı. Burası eskiden kalma bir tonoz, bir ardiye idi. İçerisi pek karanlıktı. Şapkasını kaşlarının üstüne doğru çekti. Güneş gözlüklerini taktı. Erol bu halde kendisini görse de tanımazdı. Zaten oralara geleceğini ummazdı.

Kapının önünde dikildi. Sağda, tahtalarla bölünmüş bir bölgenin içinde ihtiyar bir adam oturuyordu. İçeriye girdi. Eliyle selâm verdi. İhtiyar yerinden kalkarak:

— Aleyküm selâm, buyrun, dedi. Bir yer mi aradınız?

Sedat Bey:

— Halim Ustayı aradım, dedi.

İhtiyarın sakallarının üstünde azıcık kalan buruşuk yanakları kızardı.

— Halim benim, dedi.

— Sizinle biraz görüşecektim.

— Buyurun, kusura bakmayın, şöyle olutrun.

Bir iskemlenin üstüne bir gazete yaydı. Kendisi de hasır iskemlesine oturdu. Misafire:

— Birşeyler içmek ister misiniz? dedi.

— Bir şey istemem.

— Kahvemiz yok ama bir çayımızı için efendim. Siz yabancıya benziyorsunuz...

Karanlık, izbe dükkânın arka tarafını görmek için duvardaki tahta kapağı açtı, seslendi:

— Erol, aslanım, handaki kahveciye söyle, güzel bir çay yapsın.

Sedat Bey kızarmıştı. Çocuğun sesinin, derinden derine:

— Peki ustacığım, şimdi cevabını verdiğini duydu.

Arkasında kahverenkli, kirli, dizi yırtık bir tulumla Erol açık kapının önünden geçti, koşarak karşıdaki hana girdi. Hemen de döndü, yine kapının önünden geçerken durdu:

— Ustacığım, ocağı hazırladım, dedi. Madeni potaya koyayım mı?

— Koy ama ellerin ıslak filan olmasın.

— Merak etme ustacığım.

— Haydi bakalım, göreyim seni. Kalfalığını göster. Bugün dökümü sen yapacaksın. Hiç karışmam.

— Merak etme ustacığım.

— Kalıplara dikkat et. Kumda bir ıslaklık filan kalırsa bütün çarşıyı uçurursun havaya.

— Çocuk musun sen ustacığım. Öyle şey olur mu hiç...

Erol yine izbe dükkâna girdi. Koyboldu. Sedat Bey birdenbire kendi çocuğunu görmüş gibi sevinmişti. Gözleri bile dolmuştu. Sesi titreyerek:

— Maşallah çok akıllı bir işçiniz var, dedi.

Halim Usta içini çekti. Beyaz sakallarını parmaklariyle düzelterek Sadet Beyin uzattığı sigarayı aldı :

— Sormayın Bey, dedi. O dertli, ben dertli. Ahır zamanımda Allah bana bir evlat ihsan etti. Bir kızım vardır, ama erkek evlada pek özenirdim. Karşıma bu çıktı, iki gözü iki çeşme. Bir yerde çalışıyormuş, eve bakıyormuş. İşten atmışlar. Çok dolaşmış, yaşı küçük diye iş vermiyorlarmış. Öte beri satmış, ama onun merakı sanatta. «A evladım, dedim. Ben iş yapmıyorum ki, şu dükkânda arpacı kumrusu gibi pinekliyorum işte. Arıyan yok, soran yok. Kırkyılda bir eskiden kalma dökümlerden gelip istiyecekler de evin gıdasını çıkaracağım. Ben açım, sana nerden iş vereyim.» Boynunu bükmüştü oğlancık. «Sen sağ ol Ustacığım, dedi. Hiç olmazsa sen insanı azarlamıyorsun. Allah senin de yardımcın olsun.» Gidiyordu. Dayanamadım. İçim sızladı. Aldım içeriye, şu sizin oturduğunuz yere oturttum. Ne üstte var ne başta.

Çay gelmişti. Daracık yere sığdırılan tahta masanın üstüne bardağı koyan kahveci gidince Halim Usta :

— Kusura bakmayın, dedi. İhtiyarlık bu, çenem düştü galiba. Sizin buraya masal dinlemeğe gelmediğinizi unuttum da benim çıraktan bahsediyorum. Buyurun, ne emriniz var? Aklımın erdiği birşeyse hemen yapmağa çalışırım.

Sedat Bey sesini indirerek :

— Benim işim kolay, dedi. Birisini soracaktım. Sizin bu çarşının eskisi olduğunuzu söylediler de rahatsız ettim. Onu sonra öğrenirim, sizin şu çırağınızı merak ettim. Size müracaat etmiş, buraya almışsınız. Kimbilir neler konuştunuz?

İhtiyar usta içini çekti :

— A bey, o bacak kadar bir çocuk, ben yetmişbeşlik bir ihtiyar. Ne konuşacağız? Derdini sordum. Tekrar anlattı. Babası ölmüş. İyi bir aile evladıymış. Mektebi bırakmış, aile yükünü sırtına almış, bir atölyede çalışıyormuş. Patron sinirli bir adammış, birgün onu kapı dışarı etmiş. Kalmaz mı çocuk bayram üstü açıkta. Anası biçarenin biri, bir kız kardeşi var, hasta. Ne yapsın bu oğlan!...

Sedat Bey yutkundu:

— Onu işten çıkartan patron için ne diyor? dedi.

— Vllahi, inanmazsın bey, bu çocuğun büsbütün başka bir huyu var. Daha sonra birgün kendisine böyle çalışkan bir çocuğu kovduğu için patronun çok haksızlık ettiğini söyledim. Bana ne dedi, bilir misiniz? «Onun da kimbilir ne dertleri vardır Ustacığım, bir canının sıkkın zamanına rastladı. Koskoca adamlar hep onu çekiştirirlerdi de ben kızardım. Fena adam değildi o, hem iyi adamdı. Birdenbire gündeliğimi arttırmış, hem de kardeşime bakmak için bize para vermişti. O bu parayı vermeseydi belki ölürdü kız. İyiliğini inkâr edemem» dedi.

Bir han kapıcısının pişirdiği çay Sedat Beye öyle tatlı gelmişti ki. Ömründe böyle lezzetli bir çay içtiğini hatırlamıyordu.

İhtiyar sözünü kesip elindeki tesbihi şakırdatırken bir işçi dükkâna girdi, kapıda durdu.

— Halim Usta.

— Ne var Numan, ne istiyorsun?

— İdris efendi rica ediyor. Bize kadar geliversin diyor. Bir pervane dökecekler de...

— Zaten başınız sıkıya gelmezse beni aramazsınız. Aç mıdır tok mudur diye soran yok?

İşçi kıpkırmızı kesildi, mırıldandı:

— Ne diyeyim ustacığım. Ben de emir kuluyum. Ama biliyorsun ki hepsi senin çırakların.

— Hepsi hayırsız. Hepsi. Koskoca bayram geçti. Hangisi kapımı çalıp elimi öptü.

— Ne desen haklısın usta. Şimdi ne diyeyim?

— Ne zaman dökecekler?

— Öğleden sonra.

— Söyle ustana, gelir bakarım.

— Sağ ol ustacığım, eksik olma...

— Sen de eksik olma.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Delikanlı gidince ihtiyar dert yandı :

— Bey, şu sıra dükkânları, şu dökümhaneleri görüyor musunuz, hepsi benim yetiştirmemdir. Hepsi bana çıraklık ettiler. Kiminin eline vurdum, kiminin kulağını çektim, ama hepsini de sanat sahibi ettim. Şimdi işleri olmazsa yüzüme bile bakmazlar. Hepsi böyle değil ama insan güceniyor.

Tatil olmuştu. Kirli paslı adamlar kapıların önünde ellerini yüzlerini yıkıyorlardı. İhtiyar adam :

— Dünya böyledir, dedi. Son günlerde dükkânı büsbütün kapayacaktım. Bu çocuk çıkmıştı karşıma. İyi kötü burada çalışıyor. Hem inanmazsınız o geldikten sonra yine dökümü başladım.

İhtiyar gülüyordu :

— Her tarafta harıl harıl çalışılması oğlanın gözünden kaçmadı. «Usta sen otur, bana söyle, ben yaparım» diyordu. Ufaktan işe başladık yine. Sermayesi nedir ki. Takımlar hazır. Allah sizi inandırsın bu bacak kadar çocuk buradaki değme yetişmiş delikanlıdan daha çalışkan. İşte yine içeride hazırlık yapıyor. Soba ızgarası dökecek. Bir sipariş almış. Zaten adımız var. İşi büyütmek istemiyorum ama çocuk kendi nafakasını çıkarsın diye serbest bırakıyorum. Pazarlık benden. Bir de ara sıra gidip yaptığı işe bakarım, eksiklerini, hatalarını gösteririm, hepsi bu.

— Şimdi ne alıyor bu çocuk?

— Haftada yediyüzelli lira. Beş yüz lirayı bile veremiyordum ama şimdi döküm yapıyor. Geçenlerde bir komşu geldi bana. Erolu istedi. Haftada bin lira verecekmiş. Üç ay sonra da arttıracak. Çok sevindim, çağırdım çocuğu. Tebrik ettim. Bana ne dedi bilir misin? «Usta, seni bırakıp da nere-

ye gidecekmişim. Ben senin bildiğin çıraklardan değilim. İstemiyorsan çıkar başka yerde iş ararım, ama böyle gözünün önünde başkasının yanına girip çalışmam» demesin mi?... Kendisine işi anlattım. Evdekilerin kendisinden ekmek beklediğini, benim dükkâna ihtiyacım olmadığını, kızımın yanına gideceğimi söyledim. İnadından geçiremedik. Yalnız öteki usta: «Erol, birgün işsiz kalırsan benim yanımda yerin hazırdır» deyip gitti.

İhtiyar Sedat Beyin uzattığı ikinci sigarayı aldı :

— Hem hakikatli, hem açıkgöz çocuk. Bayağı iş beceriyor. Kimsenin tenezzül etmediği ufak tefek dökümleri de üstüne alıyor. İşte vergi veriyoruz, elektrik yanıyor, kömür alabiliyoruz. Madenimiz de var. Eh, ben de elimden geleni bu çocuktan esirgemiyorum. Bakınız dükkân karanlıktır, biçimsizdir ama her taraf derli toplu. Ne ararsanız yerindedir. Erkenden gelir, anahtar onda. Dükkânı açar, etrafı süpürür, ben gelince çayımı söyler, hiç boş durmaz.

— Yine kitap okuyor mu?

— Efendim, anlamadım?

Sedat Bey ağzından kaçırmıştı. Kıpkırmızı oldu. Kekeledi :

— Okuyor mu? dedim, dedi. Yani okumaya hevesi filan var mı?.

İhtiyar misafire dikkatle baktı. Biraz geç cevap verdi :

— Ha, evet, var. Mektebe gider gibi hep kitapla gidip gelir. Boş zamanlarında okur. Çağırayım mı buraya?

Sedat Bey :

— Yok, yok, dedi. Hayır, ne lüzumu var. Yalnız?

İhtiyar senelerin verdiği bir tecrübe ile karşısındaki adamın kim olduğunu anlayıvermişti. Onun hep bu çocuktan bahsettirmesi, sık sık onun çalıştığı yere bakması, kahveye giderken gözleriyle takip etmesi önce onu şüphelendirmişti, sonra ağzından o söz kaçınca her şeyi anlamıştı.

Sedat Bey ayağa kalktı. Bu sırada dükkânın önünde Erol bir başka çocukla konuşuyordu. İşçi çocuk :

— Paranı veremedim, diyordu. Allah seni inandırsın yiyecek param yok.

Onların konuşmasını ihtiyar da dinlemeğe başladı :

— Bana bak, Kâzım. Bin lira haftalık alıyorsun. Pazar günleri hiçbir maçı, sinemayı kaçırmıyorsun. Haftada ellişer lira versen borcun ödenirdi. Senin baban da çalışıyor.

— Ne yapayım be, yok işte. Bir sinemaya da gitmiyelim mi?

— Git ama ödünç para ile gitme. Ben kardeşimin boğazına bakmağa çalışıyorum.

— Doğru söylüyorsun Erol. Bu hafta inşallah veririm.

Çocuklar uzaklaşmıştı. Halim Usta :

— Bey, dedi. Siz birisini soracaktınız bana?

Sedat bey karşısındaki ufak gözlü, beyaz sakallı yoksul ihtiyarın kendisinden iyice şüphelendiğini, âdeta için okuduğunu anlamıştı. Yüzü kıpkırmızı oldu :

— Size anlatmağa lüzum görümüyorum artık, dedi. Ben bu çocuk için gelmiştim. Ona karşı büyük bir alâka duyuyorum. Hatta ona çok haksızlık ettiğimi anlamıştım. Yoksa ne diye gelip bu sokaklarda onu arıyacağım? Ama içim rahat etmemişti.

İhtiyar nasırlı elini Sedat Beyin omuzuna koydu. Gülümsedi. Bir baba gibi :

— Oğlum, dedi. Senin halinden birşeyler sezinlemiştim. Onun için pek üstüne varmadım. Oldu olacak biraz daha otur.

Onu omuzundan yavaşça bastırdı. Kapıya çıktı :

— Erol, buraya gel biraz.

Sokakta, duvara dayanarak ekmeğin içine yerleştirdiği beyaz peyniri yiyen Erol yerinden fırladı. Ekmeğini kâğıt parçasına sararak dükkâna girdi :

— Efendim, ustacığım.

Yüzünde, zayıf yanaklarında ekmek kırıntıları vardı. Nefes nefese gelmişti. Halim Usta :

— Bak oğlum, dedi. Beyefendi seni görmek istiyor.

Misafiri yakından gören Erol kıpkırmızı kesildi. Ne yapacağını bilemedi. Elini uzattı, Sedat Beyin elini tuttu, yavaşça öptü.

İhtiyar geri çekilmiş onları seyrediyordu. Sedat Bey titrek bir sesle konuştu :

— Erol, seni aramak için geldim buraya. Sana karşı haksızlık ettim. Ama biliyorsun ki ben her zaman fena bir insan değilim. Bazen ne yaptığımı bilemiyorum.

Erol cesaretle konuştu :

— Biliyorum efendim. Ben anneme de söylerim hep. Siz iyi adamsınız. Bize az mı yardım ettiniz?

— Annen, kardeşin nasıl?

— Hamdolsun iyiler efendim. Kardeşim sonradan çok hasta oldu ama Allah bağışladı onu.

— Erol ben sana hesabını gör diye bağırmışım. Sen gidip muhasebeciye uğramamışsın.

— Zararı yok efendim.

— Böyle söyleme Erol. Bana ıstırap verdin. Bak buralara kadar gelip seni aradım. Çalışıp hak ettiğin o parayı almalısın, siz söyleyin Halim Usta, haklı değil miyim?

Halim Usta ağır bir sesle :

— Evinin kısmetini geri çevirmeğe hakkın yok Erol, dedi. Beyefendiyi göcendirme oğlum.

Çocuk utanmış, kızarmıştı. Sedat Bey :

— Bayram için arkadaşlarına birer hediye vermeği düşünmüştüm. Bir liste yaptırdım. Baktım senin adın yok. O zamana kadar ben senin kalbinin kırıldığını, çıkıp gittiğini bilmiyordum. Düşün bir kere. Ne kadar üzüldüğümü tahmin edebilirsin. Hep rüyalarıma girdi. Kardeşine bir kırmızı kurdele, parlak yep yeni ayakkabı aldığını, onu sevindirdiğini istiyordum. Bunları yapamadıktan başka belki de bayram günü seni aç ve hepinizi birden mahzun bıraktım.

Sedat Bey söylediklerinden daha acı şeyler hissediyordu. Bunun için yanaklarına iki damla yaş inmişti :

— Allah kimseyi benim durumuma düşürmesin, böyle koca şehrin ortasında, tek başına yapayalnız bırakmasın Erol...

Elleri titriyordu. Cebinden paraları çıkarttı. Uzattı :

— Beni affet çocuğum, dedi. Bunlar da senin hakkındı. Kardeşine birşey olırsın. Bak onu sevindirmeğe, anneni bir kaç gün için sıkıntıdan kurtarmağa imkân varken reddedersen onlara karşı haksızlık etmiş olursun.

Çocuk uzatılan parayı aldı. Tekrar uzanıp adamın elini öptü...

— Sağ olunuz efendim, dedi. Allah sizi de sevindirsin..

Çocuk gittikten sonra adam:

— Ne olurdu, böyle dizleri patlak tulumla, böyle bakımsızlıktan solmuş yüzünle, fakat bu iyi yüreğinle sen benim oğlum olsaydın, diye söylendi.

İhtiyar adam içini çekti:

— Beyefendi, bütün çocuklar iyi kalplidir. Onlar iyi olarak doğarlar, onları fena yapan etraflarıdır, büyüklerdir. Sizin çocuğunu yok mu Beyefendi?

Sedat Bey yine kızardı. Şaşırdı:

— Şey, dedi. Bir kızım var.

— İyi ya efendim. Bir kız evlat da bir insanın hayatını doldurur.

Sedat Bey dükkâdan çıkıp giderken duvarın dibinde ekmeğini yiyen Erol ayağa kalktı. Fakat Sedat Bey onu görmedi. Bir yere yetişecekmiş gibi hızlı hızlı yürüyordu.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Aradan aylar, haftalar geçti. Sedat Bey gidip Erolu aramadı. Onu kendi hayatı, kendi kaderiyle yalnız bırakmıştı.

Kendisini bu çocuktan daha bahtsız hissediyordu. Parası malı, işi, belki sıhhati vardı ama yalnızdı, kimsesizdi. Geçimsiz ve aksi bir insan olduğu için herkes onun etrafını boşaltıyor, kimse onunla candan ilgilenmiyordu.

Bir zaman fabrikaya uğramadı, bir aralık kalkıp Avrupaya gitti. Orada daha fazla yalnızdı. İnsanlar nazikti, yabancıydı. Fakat kendi aralarında gülüyor, eğleniyor, hayattan zevk alıyorlardı.

Memleketine dönerken yolcuları karşılayan birçok insan gördü. Bunların içinden bir kişi çıkıp kendisine hoş geldin demedi. Yollarda yalnız yürüdü. Tanıdıklarına rastladı, hatta selâmlaştı ama onlar onun yokluğunun farkında bile olmamış, yürüyüp gitmişlerdi.

Üç aylık bir ayrılıktan sonra fabrikaya girdiği zaman da herkeste bir telaş, bir korku başlamıştı. Çünkü o uzunca bir ayrılıktan her dönüşte muhakkak etrafındakilerin kalbini kırardı.

Ondan fenalık beklemeğe alışmışlardı. Gülümseyişinde bile bir tat, bir yakınlık bulamıyor, bu gülümsemenin altından çıkacak tekdirleri, hakaretleri bekliyorlardı.

O gece evine gitti.

Hizmetçi, ahçı hiç memnun kalmadılar. Telâşla yemek hazırladılar. Fakat birşey yemedi.

Sıkılıyordu. Yalnızlıktan çok fena oluyordu.

Daha sonra birgün, bir akşam geç vakit can sıkıntısı ile o kadar yürümüştü ki artık adım atacak hali yoktu. Etra-

fında binecek bir otomobil arıyordu. Bir duvara sırtını dayamış, kararmakta olan sokağa sersem sersem bakıyordu.

O sokağa birçok evin kapısı açılıyordu. Ellerinde paketler bulunan erkekler bu evlere giriyorlardı. Pencerelerin çoğu aydınlıktı. Herkesin bir evi ve o evde bekliyenleri vardı. Fakat onu kimse beklemiyordu.

Kolu kanadı kırık, belki hasta ve ümitsizdi. Kimse onun halinden binlerce ilraya sahip bir insan olduğunu anlıyamazdı.

Gece başladığı için bir serinlik çıkmıştı. Sedat Bey davrandı, yolun boyunca yine yürümeğe başladı. Yanından adamlar gelip geçtiler. Birden bire karşısında birisi durdu. Bu bir çocuktu. Boylanmış, zayıfça bir çocuk. Titrek bir ses:

— Siz misiniz efendim, dedi.

Sedat Bey akşam karanlığında yüzünü pek seçemediği çocuğu daha çok sesinden tanımıştı :

— Erol, sen misin?

— Evet efendim.

— Canım sıkılıyordu da şöyle biraz gezip hava alıyordum. Senin evin yakında demek ki...

— Bu sokağın içinde efendim.

— Evini görmek isterdim Erol.

— Buyurunuz ama görülecek bir tarafı yok ki efendim.

— Olsun...

Güzel bir konak kapısının ötesinde duvarın içine açılmış bir kapının önüne geldiler. Erol utanmıştı :

— Bu büyük kapının içindeki konak bizimmiş ama şimdi satıldı efendim. Biz eskiden bahçıvan odası olan bu evde oturuyoruz.

Kapının önündeydiler. Kapının üstünde iki pencere vardı. Onlar konuşurken kapı aralandı. Bir çocuk sesi :

— Erol ağabey sen misin?

Erol, telâşla :

— Dur biraz Sevim, geliyorum, dedi.

Sedat Bey oradan ayrılmak istemez gibiydi. Erol :

— Ah efendim sizin alıştığınız eşyamız, sizin alıştığınız bir evimiz olsa sizi yemeğe davet ederdim, diyordu. Ama ne yapalım ki...

Sedat Bey dalgın dalgın:

— Eşya, ev ne demek oluyor Erol, dedi. Bunları arıyan kim?..

Kapının önünde uzunca süren bu konuşma kapının arkasından duyulmuş olacak ki kapı birden açıldı. Başı örtülü, zayıf, soluk yüzlü bir kadın yana çekilerek:

— Buyurunuz Beyefendi, dedi. Fakir evimize şeref verirsiniz.

Onu çağırıyorlardı, onu davet ediyorlardı. Onun böyle bir daveti kabul edeceğini hiç ummuyorlardı ama şaşkın bir halde:

— Rahatsız etmiyeyim, dedi.

Fakat Erol'dan önce içeriye girdi. Küçük bir holdü burası. Eski fakir bir hol. Ama her taraf temizdi. Onu kapının yanında bir odaya aldılar. Pencerenin önünde sedir var. Duvarda eski moda bir konsol duruyordu.

Küçük evin içinde bir telâş başlamıştı. Küçük kız, aceleile yeni ayakkabılarını giymiş, entarisini değiştirmiş, gelip misafirin elini öpmüştü.

Ne tuhaftı. Çocuklar büyükler kadar çekinmiyorlardı. Misafirin yanına oturmuş, onun başını okşıyan elini hiç yadırgamamıştı. Sedat bey onun parlak ve saf gözlerine, yumuşak saçlarına tertemiz yüzüne bakıyordu.

Erol çok utanıyordu, içeriye girip:

— Yemekten önce bir çay içer misiniz efendim? dedi.

Sedat Bey şaşırdı:

— Şey, yemek mi? Çay mı diyorsun. İçerim , ama bana bak çocuğum. Ben sizi rahatsız etmiyeyim. Gideyim ben.

— Buraya kadar geldiniz efendim, bir çayımızı içmeden gitmek olur mu?

— Peki, içeyim çocuğum.

Galiba annesi tenbih etmişti. Böyle yemek vakti gelen bir adam aç gönderilir miydi. O bir çay içinceye kadar iyi kötü birşey hazırlamak için vakit kazanılacaktı.

Annesi telâşla çırpınırken Erol çay pişirdi. Getirip eski moda sigara iskemlesinin üzerine koydu.

Sedat Bey yorgundu. Üzgündü. Fakat bu evin içindeki hava ona bir sükûnet vermişti. Çayı içti. Sedire daha rahat

oturdu. Kız bir daha seneye alırlarsa mektebe gideceğini anlatıyor, mahalledeki arkadaşlarının ismini sayıp döküyordu.

Biraz sonra anneleri çeriye girdi. Yüzü kıpkırmızı ve mahcuptu. Saçlarına kırlar düşmüştü. Ezile büzüle :

— Beyefendi, dedi. Teşrif edeceğinizi bilmiyordum. Fakat tenezzül ederseniz yemeğe kalınız efendim. Bizim gibi fakir insanların kalbini kırmıyacağınızı ümit ederim.

Sedat Bey yine şaşkındı :

— İsterseniz kalayım, dedi.

— Çok memnun oluruz efendim.

Ana oğul önce bir masa getirdiler içeriye. Etrafına sandalyeler koydular. Üzerine beyaz bir örtü çektiler. Misafiri davet ettiler. Önce bir çorba geldi. Sedat Bey bu çorbayı çok beğendi. İçinin ısındığını hissediyordu. Emretmeğe alıştığı için biraz daha istedi. Onu da içti.

Kısa zamanda hazırlanan cızbızdan, pilavdan sonra ortaya üzüm geldi. Sedat Bey bunların hepsinden yedi. Belki senelerd enberi böyle çok yemek yememiş ve bu kadar beğenmemişti.

Ona elini silmesi için bir elbezi getirdiler. Tekrar sedire oturdu. Sofra öylece dışarıya alınmıştı. Bir çay daha getirildi. Nihayet işini de bitiren kadın bir iskemleye oturdu.

Sedat Bey, Erol'un anlattıklarını dinliyordu. Erol biraz üzüntülüydü. Halim Usta iki ay evvel dükkânda hastalanmış, evine götürülmüş, birkaç gün sonra da ölmüştü. Ölmeden evvel ona uzun uzun öğütler vermiş ve dökümcü ustalarının çoğunun bilmediği birşeyleri öğretmiş «Ben sana para veremedim, bunları sana hediye ediyorum, çok işine yarar» demiş. Sonra kendisini komşulardan biri bin lira haftalıkla dükkânına almış. Şimdi orada çalışıyormuş.

Sedat Bey, Halim Ustaya çok acıdı. Erol'un da gözlerinde yaş vardı. Acaba kendisi öldüğü zaman böyle arkasından gözleri yaşaracak, kendisini hatırlıyacak kimse olacak mıydı?

Oturduğu o sedirde ne kadar rahattı. Canı kalkmak istemiyordu. Bu küçük ışığın altında, bu üzgün kadın, bu çalışkan ve hakikatli çocuk, bu kızcağızla birlikte oturmak istoyordu.

Konuşma uzadı. Sedat Bey bir aralık kendi kızından bahsetti. Onun için hiç de iyi söylemiyordu. Kendisini sevmiyordu, aramıyordu. Nebile Hanım:

— Beyefendi, herhalde çocuğun kabahati yoktur. Sizi fena tanıtmışlardır, onun için çekinir, diyordu.

Sedat Bey:

—Ben hakikaten fenayım, dedi. Bunu Erol da bilir. Ama bütün bu fenalıkların bir sebebi vardır.

Söz uzamış, nihayet Sedat Bey küçük kızın oturduğu yerde boynu bir tarafa bükülerek uyuyup kalmış olduğunu görünce ayağa kalktı. Uyuyan çocuğu okşadı. Nebile Hanıma:

— Bu akşam Avrupa'da, en itibarlı, en zengin bir ailenin evinde misafir olsaydım ne bu kadar yemek yer, ne bu kadar memnun kalabilirdim. Sizi vakitsiz zahmete soktuğum için teşekkür ederim, dedi.

Erol onu kalabalık caddeye kadar götürdü. Döndüğü zaman saat onbir olmuştu. Buna hepsi şaşırdılar. Nebile Hanım:

— Zavallı, kimsesiz adam, dedi.

ONUNCU BÖLÜM

Bu misafirin gelişi onların bir haftalık masraflarını silip süpürmüştü ama buna hiç üzülmediler. Birkaç gün yalnız bir kap yemek yiyip hafta sonunda borçlarını ödediler.

Erol çalışıyordu: Artık ondört yaşındaydı. Gösterişli bir erkek çocuk değildi ama son zamanlarda Halim ustadan örendikleri çok işine yarıyordu. Hatta, yaşlı başlı ustalar karışık bir dükümü nasıl yapacaklarını bulmağa uğraşırlarken ona da soruyorlardı :

— Erol Be, İhtiyar sana epeyce şey öğretti. İnsanın bir döküm karşısında ne gibi müşküllerle karşılaşacağını bilirdi o. Bunlardan sana birşeyler öğretmiştir.

Erol ellerini beline dayıyor ve onlara kafa tutuyordu :

— Önce ustamı rahmetle anın, sonra konuşalım.

Ustalar bağırıyorlardı :

— Hepimiz onun yetiştirmesiyiz be Erol. Nur içinde yatsın. Az dayağını mı yedik. Ama gözümüzü açıp öğrenseydik bugün böyle düşünüp durmaz, senin gibi bacak kadar bir çırağa akıl danışmazdık.

— Siz beni beğenmiyor musunuz? Halim Usta yetiştirdi beni.

Ustalar ve işçiler bu acar çocuğun kısa zamanda ihtiyar ustadan çok şey öğrendiğini görüyor, onun nazını çekiyorlardı.

Fakat Erol'un da içinde tuhaf bir acı vardı. Sedat Beyin hali ona çok dokunuyordu. Bir akşam annesi tenbih etti:

— Bize çok faydası dokundu. Hoşuna gider, birgün adamcağızı yoklayıver.

Erol daha o gün fabrikaya gitti. Eski işçiler onu çok iyi karşıladılar. Söz arasında Bekir Usta :

— Seninki hasta, dedi. Yaptıklarını çekiyor.

Sonra anlattı :

— Son zamanlarında büsbütün sinirli olmuştu. Herkesin kalbini kırıyordu. Başına bir gelecek vardır diye dişimizi sıkıp bekliyorduk. Nihayet dediğimiz çıktı. Bir sağlık yurduna yatmağa mecbur olmuş.

Erol sordu :

— Gidip yoklamadınız mı?

— Hayır. Muhasebeci haftada birgün gidiyor.

Erol, Hamdi efendiden hastahanenin adresini aldı. Pazar günü için onu ziyarete karar verdi. Annesi de üzülmüştü...

Erol o gün için bir şişe limon kolonyası aldı. Hastahanenin yolunu tuttu. Ziyaret günü olduğu için içeriye kolaylıkla girdi. Fakat koridorlar ziyaretçilerle dolu olduğu halde onun hususi odasına giren kimse yoktu. Bütün kapılar açılıp kapanıyor, yalnız onun odasının kapısı kapalı bulunuyor ve içeriden hiç ses gelmiyordu.

Erol çekinerek kapıyı vurdu, bekledi, cevap alamadı. Nihayet yavaşça topuzu çevirdi, içeriye baktı. Sedat Bey pijamalariyle yatağının üzerine uzanmış, yüzü duvara dönük yatıyordu.

Erol onun uyuduğunu zannederek çekilmek istedi. Fakat Sedat Bey birden başını çevirdi ve haykırdı :

— Kim o?...

Çocuk sesi titreyerek :

— Benim efendim, dedi.

— Sen ne arıyorsun burada?

— Sizi ziyarete geldim.

— Beni ziyarete mi?

— Evet.

— Beni hiç kimse ziyarete gelmez. Gelenler benden para koparmağa bakarlar.

— Ben para istemiyorum sizden. Annem de çok merak ediyordu sizi. Rahatsız edeceğimi bilmedim.

Sedat Bey kaaktı, Doğrulup oturdu :
— O elindeki nedir?
— Şey, kolonya.
— Ne olacak o?
— Hiç, size getirmiştim.
— Bana, öyle mi?
— Evet efendim.
— Ver bakalım.

Sedat Bey kolonya şişesini aldı, yatağının yanına koydu, karşısındaki sandalyeyi işaret etti:

— Çocuğum, sana çok teşekkür ederim. Şu hastahaneye geldim geleli bir kimse beni yoklamadı, ben yalnız, kimsesiz bir insanım. Sen küçük bir insan, fakat dost bir insansın.

Sedat Bey dolan gözlerini sildi, uzun uzun içini çekti:

— Çocuğum sana çok teşekkür ederim.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Erol çok müteessir olarak hastahaneden çıktı. Sedat Beyin ağladığını, zavallı, dul bir kadın gibi kimsesiz ve mahzun olduğunu görmüştü.

Onun bu hali Erol'u bir iki gün düşündürdü. Verdiği kararı annesine bile söylemedi. Muvaffak olamazsa çok üzülecekti.

Bir gün kendisini Güzinin okulunun önünde buldu. Doğruca Müdürün odasına çıktı. Yaşlı, zayıf bir adam olan Müdür onu pek şaşırmadan kabul etti, bir yere oturtarak sordu :

— Oğlum, okulda kardeşin veya ablan mı var?

— Hayır efendim...

— Öğrencilerimizden birisini görmek istediğin söylemişsin.

— Evet efendim.

— Bu kız akraban mı?

— Hayır efendim.

— Adı nedir?

— Adı Güzindir ama ben kendisini tanımam.

— Bu okulda kaç tane Güzin var biliyor musun?

— Herhalde çoktur.

— Nasıl tanıyacaksın onu?

— Benim aradığım Güzinin babası Sedat Beydir. Bir başka üvey babası vardır. Evinde rahat edemediği için bu okula yatılı olarak yazılmıştır.

— Şimdi bulunması biraz daha kolay olacak yavrum. Fakat bana bu öğrencimizi niçin aradığını söyle...

Erol, Sedat Beyin halini, yalnızlığını ve hastalığını, hastahanede yaptığı ziyareti anlattı.

Müdür bir öğretmenle konuştu, biraz sonra odaya zayıf, soluk yüzlü bir kız getirdiler. Müdür kendisine :

— Güzin, dedi. Bak kızım bu çocuk seninle görüşmek istiyor. Bekleme odasına gidiniz. Orada rahat rahat konuşursunuz.

Güzin Erol'a hayretle baktı, işaret etti. Bekleme odasına geçtiler. Oturdukları zaman kız sordu :

— Sizin adınız nedir?

— Erol.

— Sizi kim gönderdi?

— Kimse göndermedi. Ben kendiliğimden geldim.

— Beni tanıyor musun?

— Hayır ama babanızı tanıyorum.

— Hangi babamı?

— Sizin asıl babanızı, Sedat Beyi.

Güzin çocuğa kızmış gibi baktı. Sonra onu suçlu bulmadığı için başını salladı :

— Sedat Bey seninle bana bir haber mi gönderdi?

— Hayır Güzin Hanım, bakınız size anlatayım.

Erol önce kendi hayatından, babasının ölümünden, çalışmağa başlamasından, annesinden, kızkardeşinden bahsetti. Atölyeyi, Sedat beyi nasıl tanıdığını, oradan nasıl kovulduğunu ve daha sonra Sedat Beyin onlara gelişini ve nihayet hastahanedeki halini anlattı.

Kız bu hikâyeden çok müteessir olmuştu. İçini çekerek :

— Kardeşim, dedi. Temiz bir kalbin olduğunu, sana hakaret eden, seni kovan bir adama acıdığını görüyorum. Ama Sedat Bey benim babam olduğu halde beni bir kere aramadı :

Erol sordu :

— Siz onu bir kere aradınız mı?

— Ben nasıl ararım, nerede olduğunu bile bilmem.

— Evet ama sizin okul paranızı, bütün masraflarınızı ödeyen odur. Üvey babanız size bakamıyacağını söylemiş, anneniz de babanıza istersen kızını al, diye haber yollamış.

— Ben Sedat Beyin benim için para sarfettiğini bilmiyorum.

— Okul idaresine sorup öğrenebilirsiniz. Orada yalnız, kimsesiz bir babanız var. Herkes onun yüzüne ancak para için güler. Para verdiği, beslediği insanlar o sinirli bir adam olduğu için kendisine düşman gibi bakıyorlar. Sedat Bey benim neyim oluyor? Hiç değil mi? Ama ben işte ortada bir haksızlık olduğunu görüyorum. Siz onun kızısınız. Dünyada ona en yakın olan sizsiniz. Ama işte onu aramıyor, babanız olduğunu unutuyorsunuz.

Kız şaşkın, müteessir, gözleri yaşlı olarak Erol'u dinliyordu. Bu çok candan, samimi ve hisli bir çocuktu.

— Gitsem kimbilir beni nasıl paylar? dedi.

— Belki öyle yapar. Ama ben onu çok iyi tanıyorum. Bütün hırçınlığı sinirliliğinden, yalnızlığındandır. Belki dünyanın en samimi bir babasıdır o.

— Ne tuhaf değil mi Erol, ben babamı sokakta görsem tanımam.

— O da seni tanımaz. Kır saçlı, aksi yüzlü bir adam.

Kız mahzun olmuş düşünüyordu.

— Babam beni ister mi?

— Belli olmaz, fakat sen oraya bir hastayı ziyarete gittiğini düşünmelisin. O belki parlıyacak, belki hakaret edecek, belki de kovacaktır. Ama bunları sadece kimsesiz bir adam olduğu için yapacak...

— Ben durup dururken ne diye bu hakaretlere katlanayım?

— Güzin, benim içime elvermedi. Geldim sana haber verdim. Sen istediğini yap yine.

Erol ayağa kalktı. Kız üzüntü ile ona bakarak:

— Niçin acele ediyorsun? dedi. Daha soracaklarım vardı.

Erol tekrar oturdu. Kız akla hiç gelmiyecek sorular soruyordu. Babasının gözleri ne renk, saçları nasıl boyu uzun mu? Yüzü hiç gülmez mi? İyi giyiniyor mu? Niçin başka bir kadın alıp evlenmemiş? Nerede yatıp kalkıyor?...

Erol bildiği kadar cevaplar veriyordu. Nihayet, ders zili çalmıştı. Müdür içeriden seslendi:

— Güzin, kızım duydun mu?

Güzin :

— Duydum efendim, dedi. Gidiyorum.

Sonra acele ile Erol'un elini sıktı :

— Pazar günü gelip beni alır mısın? Nöbetçi öğretmene haftạ içinde haber veririm. Eğer seninle yalnız göndermezse yanımıza bir hademe katar. Gelirsin değil mi?

— Gelirim...

.....

Erol okuldan ayrılırken kendi kendine :

— Keşke kıza bir kutu şeker götürseydim, dedi. Ama samimi bir kıza benziyor. Annesinden hiç de memnun değil. Memnun olsa böyle yatılı yazılmazdı. Kuş kadar kızı evde barındıramıyorlar. Ne zararı dokunacak onlara.

ONİKİNCİ BÖLÜM

Nihayet pazar günü gelip çattı. Erol öğleden sonra okula gitti. Yanlarına bir hademe kadın kattılar. Fakat kadın hastahanenin önüne geldikleri zaman :

— Çocuklar, dedi. Ben bu akşam nasıl olsa izinliyim. Siz de hastahaneye gideceksiniz. Burada işiniz bittiği zaman kardeş kardeş okula gidersiniz. Benim için de bizi buraya kadar getirdi, kendisi gitti dersiniz. ben de günümü ziyan etmemiş olurum.

Çocuklar ses çıkartmadılar. Kadın bir otobüse atlayıp gitti. İki genç çocuk merdivenleri çıktılar. Erol kıza babasına neler söyliyeceğini öğretti. Kız kapıya kadar gelmiş, içeriye girmeğe cesaret edemiyor, hafif hafif titriyordu.

Erol bir büyük adam cesaretiyle kapıyı vurdu. Sedat Bey onu gösünce içeriden seslendi :

— Gel yavrum, gel çocuğum gel. Seni hiç beklemiyordum ama candan bir insana ihtiyacım vardı.

Erol kıpkırmızı olarak :

— Yanımda arkadaşım var efendim, dedi.

— Arkadaşın mı var? Zararı yok, biraz beklesin dışarıda...

— Ama o da sizi görmek istiyor.

— Ne diye görecekmiş beni?

Erol kızın koluna yapıştı. İçeriye çekti. Kapıyı kapattı. Kız Erol'un tenbih ettiği sözlerin hiçbirini söyliyemedi. Kıpkırmızı kesilerek ellerini yüzüne örttü ve ağlamağa başladı.

Sedat Bey önce hayret etmiş, sonra kaşları iyice çatılmış ve yüzü sararmıştı.

— Bunu sen yaptın değil mi? diye haykırdı. Sen benim işime ne karışıyorsun? Ben istesem gidip onu görmez veya buraya getirtemez miydim? Aptal oğlan, iyilik mi yaptın sanki. Bundan sonra artık ona on para veımiyeceğim.

Hain anası baksın. Defolun karşımdan. Bir daha seni de burada görmek istemem. Haydi, defolun.

Kız hıçkıra hıçkıra kapıya koştu. Fakat Erol onun bileğine yapıştı, başını Sedat Beye çevirdi. Heyecandan, üzüntüden sesi titriyor gözlerinden yaşlar akıyordu.

Sedat Bey susunca o başladı :

— Sizin bir kız evlada ihtiyacınız yok ama yatılı bir okula bekâr yazılmış bir kızcağızın bir babaya ihtiyacı vardır. Sizin kimseniz yoksa onun da yok. Annesinin daha başka çocukları varmış, hepinize birden bakamam diyormuş. Güzinin asıl babası siz olduğu için evden onu ayırmışlar. Her çocuk haftada bir gün olsun evine gidiyor, fakat Güzinin hiç kimsesi hiç arıyanı yok, anladınız mı?

— Sus, defol diyorum sana.

— Elbette gideceğim. Buraya azar işitmek için gelmedim ben!...

— Ne diye geldin, bu kızı karşıma çıkartarak beni öfkemden çıldırtmak için mi?

— Hayır, ben size öz kızınızı getirdim. Onun sizden haberi yoktu. Hasta olduğunuzu bilmiyordu. Sizi hain, kendi havasında, hatta evlenmiş ve çocukları olmuş bir adam zannediyordu. Çünki ona öyle söylemişlerdi. Biz şimdi gidiyoruz.

Bu sırada sesleri duyan bir hastabakıcı içeriye girmişti. Sedat beye ve çocuklara hayretle baktı. Sedat Bey :

— Hemşire, şunları atın dışarıya, dedi. Bir daha da hiç bir ziyaretçi kabul etmiyorum, anladınız mı?

Hemşire işaret etti. Kız hemen çıkmağa hazırlandı. Fakat Erol kaşlarını çatarak bağırdı :

— Sen şöyle biraz yana çekil Hemşire abla, dedi. Biz şimdi buradan çıkıp gideceğiz. Bu kapı kapanacak. Sedat Bey burada yapayalnız kalacak. Öyle bir yalnızlık ki...

Sedat Bey haykırdı :

— Sus artık sus diyorum sana, gidin, istemiyorum.

Fakat yüzünde o sertlik kalmamıştı. Erol kızın koluna yapıştı.

— Güzin, dedi. Ben sana ne tenbih etmiştim. Yürü, söyle bakalım.

Kızı zorla itiyordu. Zavallı kız bitkin bir halde konuşmağa çalışıyor Erol'un ezberlettiklerini kekeliyordu :

— Baba, benim kimsem yok, ben de senin gibi yalnızım, Sen de yalnızsın. Ben seninle oturmak, bir babam var diye sevinmek istiyorum.

Çocuk ezberlediği sözleri kekeliyor, korka korka söyleniyordu.

— Bir babam olsun da ben boynu bükük, mahzun mu kalayım. Benim senden başka güvenecek kimsem var mı baba?...

Hemşire kızın yanına gitti:

— Çocuğum babanız rahatsızdır, dedi. Bir başka zaman geliniz, onun yalnızlığa ihtiyacı var.

Erol cebinden çıkarttığı bir mendille gözlerini silerken:

— Hemşire abla, dedi. Senn doğru yapmıyorsun. Sedat Beyin yalnızlığa değil, candan bir insana ihtiyacı var. Ben buraya yerşeyi göze alarak geldim.

Fakat Erol Sedat Beyin hakikaten çok asabi ve kendi sağlığı için tehlikeli bir halde olduğunu da fark etti. O zaman kıza daha önce sğöylemesini tenbih ettiği sözlerin sırası geldiğini işaret etti. Kızcağız göz yaşları içinde ve hıçkırarak:

— Allahaısmaıladık, dedi.

İki çocuk geriye döndüler ve odanın kapısından çıktılar. Güzin hıçkırarak ağlıyordu. Fakat Erol ona cesaret veriyordu:

— Göreceksin bak. Bundan sonra baban seni arıyacak. Ben onun kalbini çok iyi biliyorum.

Kız pek fena olmuştu. Erol onu evlerine götürdü. Annesi iki gözü iki çeşme ağlıyan bu kızı ilk defa görmüştü. Erol olup bitenleri anlatınca annesi kızı teselli etti:

— Yavrum, babanız sinirli ve hasta bir insan. Onun size, sizin varlığınıza ihtiyacı var. Bu sert hareketine hiç gücenmeyin. Bundan sonrası çok iyi olacaktır.

Kızın pek ümidi yoktu. Daha vakit erkendi. Erol onu bir sinemoya götürdü. Akşama doğru epeyce uzun bir yol yürüyerek okulun önüne geldiler. Kız:

— Bana bu kadar yakınlık gösterdiğin için sana çok teşekkür ederim Erol, dedi. Babam benden çok sizi azarladı.

Erol onun elini sıkarken:

— Zararı yok, dedi. Onun bir gün ben de karşısında olacağım. Benimle büsbütün başka türlü konuşacak.

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Erol'un tahmini doğru çıktı. Ama aradan epeyce bir zaman geçti. Okulların tatil olduğu sırada bir gündü. Erol çalıştığı yerden çıkınca Sadet Beyi bir köşe başında kendisini beklerken gördü. Adamcağız epeyce zayıflamış, avurtları çökmüştü. Boğazına bir tülbent bağlanmıştı. Gözlerinin etrafında morumsu bir halka vardı.

Erol'a doğru çekinerek, âdeta ondan korkarak bir iki adım atmıştı. Erol arada hiçbir şey geçmemiş gibi onun yanına gitti. Elini öptü. Adamcağızın eli ateş gibi sıcaktı. Fakat arkasında pardesü olduğu halde sanki üşüyordu.

Erola ilk sözü:

— Bana dargınsın değil mi? demek oldu.

Erol gülümsedi:

— Ben zaten sizin öyle yapacağınızı biliyordum, dedi. Ama bunu yaptığınız için de üzüldünüz.

Sedat Bey gözleri dolarak:

— Benim rahatsız olduğumu biliyorsun yavrum, dedi.

— Biliyorum ama siz de hiç söz dinlemiyorsunuz?

— Kimin sözünü?

— Benim sözümü?

Sedat Bey durup ona baktı. Hiç kızmadı. Çocuğun bu serbest konuşmasından hoşlanmıştı. Erol devam etti:

— Kızı okuldan aldım, senin babana, babanın da sana ihtiyacı var, o hastadır, gel seni götüreyim, dedim, dil döktüm, bana inandı, aldım, getirdim, siz bizi kovdunuz. Haydi ben ne ise. Sizden azar işitmeğe alışığım, ama kız çok fena oldu. O haliyle okula götüremedim: Bize gittik. Annem de biraz öğüt verdi. Kızcağız okulda da kapalı. Herkesin bir evi var. Akşamları evlerine gidiyorlar. O çocuk okulda kalıyor.

Hele böyle okullar tatil olup da yatılılar da gidince bübütün yalnız kalıyor. Ben buna çok üzüldüm doğrusu.

— Sen bunları nereden hissediyorsun?

— Ben adam değil miyim? Benim de bir kalbim var.

— Var oğlum, hem de çok iyi bir kalbin var.

— Öyle olmasa durup dururken karşınıza çıkıp azar işitmezdim.

— Bana çok darıldınmı?

— Hayır. Ben sizden iyilik de gördüm. Bunları karşılaştırıyorum. İyilikleriniz daha üstün geliyor.

— Sana çok teşekkür ederim Erol. Benim bazı düşüncelerim var. Bilmem kabul eder misin?

— Ne gibi düşünce efendim?

— Yine benim yanıma gel. Hamdi Efendi biraz rahatsız, ona yardım edersin, hem de okula gidersin.

— Okula mı giderim?

Erol'un içinde bir sevinç belirdi, fakat sonra yavaş yavaş söndü.

— Ben iki sene geç kaldım, dedi. Çok isterdim ama olmaz artık. Ben eve bakıyorum. Alnımın teriyle para kazanmak, anamı, kardeşimi yaşatmak isterim. Başkasının yardımı ile onları beslemek işime gelmez.

Sedat Bey içini çekti. Konuşa konuşa köprüye gelmişlerdi. Her tarafta akşam telâşı vardı. Erol:

— Yarın pazartesi, dedi. Sabahleyin ben sizi saat onda Eminönünde bekliyeyim mi?

Sedat bey sordu:

— Ne için bekliyeceksin?

— Sizi alıp okula götüreceğim.

Kimsesiz adam kızardı. Başını önüne eğdi. Erol onun içinden geçenleri bir bir anlıyordu. Cevap beklemeden:

— Yarın pazartesi, dedi. Okul müdürü oradadır. Beraber gideriz. Kızı oradan alırız. Çocuk kafese kapatılmış bir kuş gibi kimbilir ne kadar mahzundur. Onun da bir babası var ama...

Sedat Bey haykırdı:

— Çocuk sen beni ne zannediyorsun?

Erol gülümsedi :

— Ben de size hain bir adam demedim, dedi. O kızın da bir babası var, şimdi kızının karşısına çıkmağa sıkılıyor. Çünkü onu öyle azarladı ki...

Sedat Bey kızmıştı :

— Sen benimle alay mı ediyorsun?

Erol ellerini cebine sokmuş, dikkatli dikkatli Sedat Beye bakıyor ve gülümsüyordu :

— Hayır, seviniyorum. Şimdi kızıyorsunuz ama yarın muhakkak gelip benimle buluşacaksınız. Beraber okula gideceğiz. Güzini alıp sizin eve götüreceğiz. Orada ona bir oda ayıracaksınız. Akşamları o eve giderken içinizde bir sevinç duyacak «benim de bir kızım var, beni bekliyor, beni seviyor, benim en yakınım kızımdır» diyeceksiniz. Şimdi ben gidiyorum efendim. Dediğimi sakın unutmayın. Yarın işe gitmiyeceğim. Eminönünde, saat tam onda, caminin önünde sizi bekliyeceğim...

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Erol dediğini yaptı. Köprübaşında bıraktığı adam geceyi kimbilir nasıl geçirmiş, fakat ertesi gün saat dokuz buçukta caminin önüne gelip etrafına bakınmağa başlamıştı.

Erol dediği saatte geldi. Neşeli görünüyordu. En yeni elbisesini giymişti ama bu elbise yine en eski elbiselerden farklı değildi. Boynuna bir de boyunbağı takmıştı.

Ayaküstü bekleyen Sedat Bey onun elini sıktı.

— Senin dediğini yaptım çocuk, dedi. Birisi bana birşey söylerse mutlaka aksini yaparım, ama bak senin isteğine uydum.

Erol hafifçe kaşlarını çattı:

— Benim isteğim daha bitmedi, dedi. Okula gidip kızı görünce öyle öfkelenmek, bağırıp çağırmak yok. Kız sizin elinizi öpecek. Siz de onu göğsünüze bastıracaksınız. «Kızım, ben biraz rahatsızın, bana darılma, benim sana ihtiyacım var» diyeceksiniz. Tamam mı?

Sedat Bey mahzun mahzun bakarak:

— Tamam, dedi.

— Müdüre söyleyip kızı alacaksınız. Öyle sinir minir anlamam. Doğru eve gideceğiz. Ona hazırlattığınız odayı göstereceksiniz.

— Ona oda hazırlattığımı ne biliyorsun?

— Ben sizi iyi bilirim Sedat Bey. Siz mutlaka evde hizmetçilere emirler verdiniz. Güzinin odasını hazırlattınız, onu alıp getireceğinizi söylediniz. Belki de yemekleri bile tarif ettiniz...

— Bu dediklerinin yepsini yaptım, gece de heyecandan uyuyamadım.

— Hakkınız var. Hem çok iyi yaptınız. O çocuğu küçükken ne kadar seviyordunuz değil mi? Yine çok seveceksiniz. O da sizi sevecek. Zaten sevmeseydi benimle kalkıp gelmezdi.

Erol bir taksi çevirdi. Bindiler. Sedat Bey hiçbir şeye karışmıyordu. Herşeyi Erol idare ediyordu. Okulun önüne gelinceye kadar birşey konuşmadılar.

Merdivenleri çıkıp müdürün oda kapısına gittiler. Erol önden girip Müdürle konuştu. Sedat Beyi ona tanıttı. Onu bekleme odasına götürdü. Güzin şaşkın ve üzüntlü bir halde gelmişti. Erol ona: «Baban seni bekliyor, dedi. Boynuna sarılacaksın.» Kız ağlamağa hazırlanıyordu. Fakat bekleme odasında Sedat Bey sabırsızlıkla geziniyordu. Kız çekine çekine içeriye girince:

— Güzin, kızım, dedi.

Daha fazla birşey söyliyemezdi. Kız ağlayarak onun elini öptü, sonra boynuna sarıldı:

— Babacığım, iyileştiniz mi? diye sordu.

Kızın gözlerinden ip gibi yaş iniyordu. Sedat Bey ağlamamak için kendisini zor tutuyordu:

— Biraz iyiyim kızım. Bana darılmadın değil mi? İster misin seni alıp götüreyim. Evimize gidelim. Sana bir oda hazırlattım, orada istediğin gibi yaşarsın. Ben de dünyada hiç olmazsa bir kızım var diye sevinirim.

Kız gözlerini silerek:

— Siz bilirsiniz babacığım, dedi.

— Ben bazen sinirlenirsem bana sakın gücenme.

— Siz benim babamsınız.

Müdür bu olayları uzaktan seyrediyordu. Kızcağızın eski bavulunu Erol eline aldı. Güzinin öyle kılığı kıyafeti pek de yolunda değildi. Lise öğrencisi olduğu halde hâlâ üzerinde siyah bir okul önlüğü vardı. Ayakkabıları da çarpılmış ve eskimişti.

Okuldan ayrıldılar, bir taksi ile yola çıktılar. Sedat Bey büyük bir sevinç içindeydi. Ne yapacağını bilemiyordu:

— Güzin, evimize gitmeden önce sana birşeyler alalım mı?

Kız durgun ve mahzundu:

— Eğer istiyorsanız alalım.

Birkaç yerde arabayı durduttular. Güzine elbise, manto, pardesü, daha neler ısmarlanmadı.

Bir ayakkabı mağazasına girdikleri zaman ona Erol bir ayakkabı seçti ve kendi eliyle giydirdi. Çocuk hem büyük bir heyecan hissediyor, hem alay ediyordu:

— Benim de babacığım sağ olsaydı, bana da böyle güzel şeyler alırdı, diyordu.

Sedat Bey yalvarıyordu:

— Erol, beni kırma, sana da birşeyler alalım.

Çocuk hemen ciddileşiyordu:

— Ben kendi kazancımla giyinmek, kendi paramla anama, kardeşime bakmak istiyorum. Eğer ben size karşı borçlu ve minnettar kalırsam böyle açık açık konuşamam.

Ama Sedat Beyi kırmamak için öğle yemeğine onlara gitmeğe razı oldu.

Apartman çok büyük ve çok güzel döşenmişti. Hizmetçiler bu fakir kıyafetli çocuğun Sedat Beyler neden bu derecede serbest konuştuklarını anlıyamıyorlardı.

Yemekte iştahla karnını doyururken bir aralık:

— Ben yemekten sonra hemen savuşacağım, demişti.

Sedat Bey sordu:

— Neden acele ediyorsun?

— Eh, Beyefendi, sizin ipinizle kuyuya inilmez. Bir de bakarsınız değişiverirsiniz.

— Erol, böyle birşey yaparsam beni yine affedeceksin. Senin çok, çok temiz bir kalbin var. Ama bundan sonra sakin bir insan olmağa çalışacağım. Kızım benim bütün yalnızlığımı giderecek. Ah sen benim tekliflerimi kabul etsen, ne kadar memnun olacağım Erol,

Erol içini çekti:

— Çok şükür ben bir iş sahibiyim. İyi kötü geçiniyorum. Ara sıra gelir, sizleri görürüm. Dost oluruz. Ama herkes kendi hayatını yaşamalı.

Erol gitti. Sedat Bey arkasından içini çekti:

— Çok iyi bir çocuk. Beni kimsesizlikten, yalnızlıktan o kurtardı.

S O N

Sayın Okuyucu,
Bu hikâyenin baştarafını **Atın Rüyası** isimli Kemalettin Tuğcu'nun kitabının arkasında bulacaksınız.

YENİ ARKADAŞLARIM

Ben küçük eve, Dülger Ali Efendinin yanına yerleşmiştim. Bana çok iyi bakıyorlardı. Aç kaldıkları çok oluyordu. Ama ellerine yiycek geçtiği zaman, beni hiç unutmuyorlardı.

Başkalarıyla birlikte yaşamak, dünyada en tatlı şeydi. Yalnızlık ve kimsesizlik, insanları olduğu kadar köpekleri de üzüyordu.

Kadın fakirdi ama çok titizdi. Her gün her tarafı siler, süpürürdü. Bana bir konserve kutusundan suluk, eski bir porselen tabaktan da yemeklik yapmıştı. Onlar bahçede durur, her gün yıkanırdı.

Kadın beni içeriye sokmak istemiyordu. Ben de girmiyordum. Kapı açık olsa bile girmezdim. Benim bu kadar söz dinlediğimi görünce, o da sevmeye başlamıştı. O su döker kızı da beni yıkar, güzelce tarardı. Temiz ve taranmış geziyordum.

Bakkalın söylediği sözler, onları o kadar insitmişti ki kadının verdiği paranın beş lirasını adam alıp götürmüş ve:

— Hakkı Efendi, demişti. Ben batakçı değilim amma işsiz kaldım. Beni bu mahallede herkes tanır. Al şu beş lirayı, şunu da bil ki yarına karnımızı doyuracak paramız yok.

Bakkala parayı bırakıp çıkarken, koskoca adamın gözleri yaş içindeydi. Bakkal utanmıştı.

— Canım eline para geçince verirsin Ali Efendi, diyordu...

Hakikaten çok talihsiz ve kısmetsiz insanlardı. Üst üste iki gün aç kalındığı olunuyordu. Çocuk ağlıyordu. Böyle ağladığı zaman, avunsun diye kız onu kucağına alıp sokağa çıkartıyordu. Ama sokakta gezmek karın doyurmuyordu.

Sabahtan akşama kadar iş aramaya giden adam eli boş, bitkin dönüyordu. Kadın, komşulara gidip iş görüyor, eğer kendisine yiyecek verirlerse onu alıp eve getiriyor, çocuklarıyla paylaşıyordu.

Bir gün yine böyle oldu. Kız çocuğu alıp parka gitti. Oradan bir satıcı geçiyirdu. Simitler, açmalar, poğçalar satıyordu. Zengin bir adam çocuğuna bir şeyler alıyordu. Ben de gittim yanlarına. Çocuk:

— Baba bak, ne temiz, ne güzel köpek, dedi.

Adam bana bakınca ben eskide öğrendiğimi yaptım. Bir kere kısaca havlayıp salta durdum ve elimi başıma kadar kaldırarak asker selâmı verdim.

Satıcı da, alıcı da, çocuk da şaşırdılar. Adam:

— Olur şey değil, diyordu. Bu pek marifetli bir hayvana benziyor. Boğazında belediye markası da var. Evinden mi kaçtı nedir? Şuna birşey ver bakalım.

Satıcı bana bir çatal çörek attı. Ben çöreği almadan önce bir selâm daha verdim ve ucundan yakalayınca kalabalık arasına karışarak Sevimin yanına gittim. Çöreği çocuğun yanına bıraktım. Çocuk:

— Abla bak, Bobi ne getirdi bana, dedi.

Çöreği almış yemeğe başlamıştı. Kız şaşırdı:

— Köpeğin ağzından alınır mı hiç, dedi. At onu.

Fakat çocuk çok açtı. Çatal çöreği sımsıkı tutuyor, ağlıyordu. Kız çöreği ona bıraktı, bana da:

— Nereden aşırdın bunu? diye bağırdı.

Eve geldiğimiz zaman, işi annesine anlattı. Annesinin canı çok sıkıldı. Fakat gözleri dolarak:

— Ne yapalım, dedi. Açlıktan mı öldüreceğiz.

Bir gün yine çocuk ağlıyordu.

— Ekmek isterim, simit isterim. Anne bana ekmek ver.

Onlar kahırlarından ölüyorlardı. Çocuk bana da:

— Bobi bana ekmek ver, dedi.

Hemen kapıya koştum. Kız ağlıyarak:

— Nereye gidiyorsun Bobi? dedi. Yoksa Yılmaza birşey mi getireceksin?

Kapıdan fırladım. Sokakta simit satan bir adam aradım. Nihayet buldum. Bir evden simit istediler. Ben de sokuldum. Havladım, salta durdum. Bir asker selâmı verdim. Simit alan bayan:

— Hay şu maskaraya da bakın, simit istiyor, dedi.

Bir tane de bana aldı. Simidi kapınca yıldırım gibi eve geldim. Kapıdan içeriye daldım, ağlayan çocuğun önüne simidi koydum.

Kadın çığlıklar kopartıyor, kız hayretinden donup kalıyordu. Kadın simidi güzelce sildi ve Yılmaza verdi. Onun da sesi kesildi.

Bunu akşama Ali Efendiye anlattılar. O:

— Ben size söylüyorum dedi. Bu hayvanda bir başkalık var. Gözlerinin içi başka türlü. Birçok insandan daha akıllı...

Beni Bobi diye çağırıyorlardı. Ben de bu ismi hiç sevmiyordum. Bir gün bahçede oturuyorduk. Kız güneşe sırtını vermiş, yerde bir kilime oturmuş birşeyler yazmaya çalışıyordu. Koca kız olduğu halde daha alfabe okuyordu.

Rahmi bana ağzımla kurşun kalemini tutup adımı yazmayı öğretmişti. Kalemi aldım. Defterin üstüne kocaman bir A yazdım.

Sevim telâşla:

— Defterimi paralama Bobi, diye bağırıp başını çevirdi. Benim yazdığım harfi görünce şaşırdı. Bir türlü bir şey anlamıyordu. Akşama babasına benim yaptığımı gösterdi. Babası:

— Çok şey dedi. Ama belki buna bazı şeyler öğretmişlerdir. Bir denemek lâzım.

Defteri getirtti. Kalemi bana verdi.

— Bobi, yaz bakalım, dedi.

Ben kalemle defterin beyaz sahifesine önce bir A sonra bir C, daha sonra bir A ve bir de R yazdım.

Onlar hayretler içinde bakıyorlardı. Kız:

-- Acar yazdı, diye haykırdı.

Bir kere daha denediler. Aynı şeyleri yazdım. Ertesi gün Ali Efendi beni kahveye götürdü. Orada kahve, çay içiyor, tavla ve domino oynuyorlardı.

Ali Efendi, kahveciye:

— Rüstem Efendi geldi mi? diye soıdu.

— Hangi Rüstem Efendi?

— Baytar.

— Ne yapacaksın?...

— Şu benim köpeği bir muayene ettireceğim.

— Hasta mı?

— Değil, başka bir şey için.

— Ne için?

— Yazı yazıyor da.

— Yazı mı yazıyor?

— Evet.

— Köpek mi yazıyor?

— Evet.

Birkaç kişi daha bu konuşma ile ilgilenmişti. Kahveci, Ali Efendinin yüzüne tuhaf tuhaf bakarak:

— Galiba sen hastasın, dedi. Ne söylediğini bilmiyorsun...

— Pek sağlam değilim ama, aklım başımdadır.

Hasan Efendi:

— İyi ama köpek yazı yazıyor diyorsun, dedi.

— Yazıyor ki, öyle söylüyorum.

— Köpek yazı yazar mı?

— Öyle mektup filân yazmış amma birkaç harf olsun yazar.

— Hadi oradan sen de. Kime yutturuyorsun.

— Yazar diyorum sana.

— Eğer şu köpek yazı yazsın, ben beş kâğıt veririm sana...

Ali Efendi iki gündür çoluk çocuk açtı. Beş kâğıdı duyunca kızardı. Fakat böyle para kazanmaya da alışık değildi. Canı istemedi.

— Ben sana Rüstem Efendiyi sordum Hasan Efendi, dedi. Yoksa bahse tutuşup da beş liranı almaya gelmedim.

— Alır mısın yani?

— Zararlı çıkarsın.

— Şu kahvedeki müşteriler şahit olsun, eğer şu köpek bir iki harf yazsın beş değil on kâğıt veririm. Hem de helâlinden...

Bu sırada kapı açıldı. İçeriye ihtiyar bir adam girdi. Kahveci :

— İşte aradığın geldi, dedi. Anlat bakalım ona.

Rüstem Efendi, bir iskemleye oturdu. Biraz soluk aldı. Ali Efendi onun yanına gitti :

— Ben de sizi aramaya gelmiştim, dedi. Bir türlü işin içinden çıkamıyorum. Bu köpeği gördünüz ya, başka köpeklere benzemiyor. Bunda bir hâl var.

Rüstem Efendi :

— Fena köpek değil. İyi bakıyorsunuz. Hasta mı?

— Hayır ama pek akıllı.

— Herkes kendi köpeğini akıllı sanır. Sevgidendir bu.

— İyi ama bu yazı yazıyor.

— Yazı mı yazıyor?

— Evet.

— Nasıl yazıyor ayol. Sen çıldırdın mı?

Kahveci atıldı :

— Vallahi ben de şüphelendim, dedi. Köpek yazı yazıyor diye tutturdu. Ben de yazı yazarsa tam on kâğıt vereceğimi söyledim. Yanaşmıyor.

Rüstem Efendi, Ali Efendiye döndü :

— Şaka mı ediyorsunuz birader, dedi.

Ali Efendi :

— Hayır, dedi. Dün benim kız bahçede yazı yazmaya uğraşırken bu köpek kalemi almış, deftere yazı yazmış.

Kahvede bir kahkaha koptu. Rüstem Efendi :

— Anlaşıldı, dedi. Sen de çocuğun yalanını kabul ettin, buraya geldin. Ben de seni aklı başında bir adam bilirdim.

Ali Efendi pek üzüldü. Ağlayacak hale geldi. Etrafına bakarak :

— Bir beyaz kâğıtla bir kurşun kalem var mı? dedi...

Birisi bir mektup kâğıdı buldu. Kahveci kurşun kalem getirdi. Ali Efendi bunları yere, benim önüme koyduktan sonra :

— Bobi, dedi. Haydi yavrum, yine yaz bakayım. Beni mahcup etme. Gözünü seveyim Bobi, haydi anam, babam.

Kahvedekiler etrafımızı almışlardı. Birbirlerinin omuzlarından bakıyorlardı.

Ben Acar adını yazdım.

Kahvedekiler hiç ses çıkartmadılar. Birbirlerine bakıp kaldılar. Rüstem Efendi :

— Bu köpeğe bazı şeyler öğretmişler, dedi. Hakikaten akıllı hayvan.

Beni iyice bir muayene etti. Okşadı, dişlerime baktı ve gözlerini gözlerime dikerek gözbebeklerime baktı :

— Çok akıllı, dedi. Gözlerinin içinden zekâsı okunuyor. Belki başka marifetleri de vardır. Eeee, kahveci efendi ver bakalım şu paraları.

Ali Efendi almak istemedi ama kahveci on lirayı zorla Ali Efendinin cebine soktu.

PARA PEŞİNDE

Bütün sıkıntı yetişmiyormuş gibi, Ali Éfendi bir gün yapıdan düştü, kolu kırıldı, bir bacağı da sakatlandı. Adamcağızın para kazanması ümidi de artık kalmamıştı.

Aile kahır içindeydi. Artık ben bir simit, bir çatal çörek getirirsem, onu severek alıyorlardı.

Bazan Sevim beni alıp uzaktaki kasaplara gider:

— Şu köpeğe biraz artık kemiklerden verir misiniz? derdi.

Kasap ters ters bakarsa ben hemen saltaya kalkar, elimle de bir asker selâmı vererek kasaba kendimi sevdirirdim.

Bu kemik parçalarını kaynatıp suyunu içiyor, haşlanmış kemikleri de bana veriyorlardı.

Ama işler böyle gidemezdi. Kış geliyordu. Mutlaka para kazanmak lâzımdı.

Bir gün çaresiz kalan Sevim, beni alarak uzak semtlerden birinin kahvesine götürdü. Korka korka içeriye girerek:

— Yazı yazan köpeği görmek ister misiniz efendim, dedi.

Herkes bize bakıyor. Kahveci Sevim'i kapı dışarı etmek istedi ama ben kendisine fiyakalı bir asker selâmı verince kahvedekiler:

— Ayol bu ne maskara şey böyle, dediler. Dur bakalım.

Sevim hemen defteri yere koydu. Kurşun kalemi bana verdi. Ben de hemen yazdım. Bu kâğıt elden ele dolaştı. Herkes şaşırmıştı. Bey çay fincanlarının tabaklarından birini alarak ağzımla tuttum. Masaları dolaşmaya, herkesin önünde durmaya başladım.

Bu işe kahvedekilerden çok Sevim şaşırmıştı. Kahvedekiler, tabağa beşer, onar kuruş atıyorlardı. Tabak dolunca ben de götürüp Sevime veriyordum.

Kız o gün utana utana kahveden çıktı. Cebinde bir yığın bozuk para vardı.

Kazandığımız paralarla yiyecek alarak eve geldik. Sevim işi anlattı. Yatmakta olan adam dirseğinin üstüne kalkarak :

— Kızım, dedi. Benden hayır yok. Galiba bizi bu köpek geçindirecek. Sen ona birşeyler öğretmeye çalış.

Herkes karnını doyurdu. Bana da ortasına birer parça beyaz peynir konmuş on lokma ekmek düştü. Kadın paraları saydı :

— İkibuçuk lira daha var dedi. Birkaç gün geçiniriz.

Sevim avluda bana birşeyler öğretmeye uğraşıyordu.

O kalemi elime vererek bana :

— Haydi bakalım, adını yaz, dedi.

Ben ACAR yazdım. Sevim bana adımı yeniden öğretmeye uğraşmak için provalar yapıyordu. Ali diyor, babasına gidiyor, Yılmaz diyor, kardeşine gidiyordum. Artık beni Bobi diye çağırırsa hiç aldırmıyordum. Günlerce uğraştıktan sonra benim adımın Acar olduğunu o da anladı.

Bundan sonra ben ona rakkamları bildiğimi anlatmak için takvimden kopartılan sahifeleri getirip önüne dizdim.

Annesi tepemize dikilmiş bizi seyrediyordu. Sevim hangi sayıyı söylerse onu alıp kendisine veriyordum.

Daha sonra renkli kâğıtları getirmeye başladım. Her rengi kendi renginin yanına koyuyordum.

Böylece kız bana öğretmekten vaz geçerek benim bildiklerimi anlamaya çalıştı. Bu çok daha kolay oldu. Renk numaralarını, sayı numaralarını birlikte prova yaptık.

Bir Pazar günüydü. Sevim mümkün olduğu kadar tarandı, temizlendi, beni de süsledi, küçük bir teneke kutunun kapağının bir tarafına bir çuha parçası yapıştırdı. Ben bununla para toplayacaktım.

Renkli kâğıtları, numaraları eski bir okul çantasına koydu. Beraber yola çıktık. Büyük bir gazinoya girdik. Bizi yine kapı dışarı etmek istediler ama ben yine bir selâm çaktım ve ilerleyerek üç defa havladım. Sevim titrek bir sesle :

— Artist köpeğin numaralarını seyretmek ister misiniz efendim? dedi.

Çok sıkılıyordu. Yüzü kıpkırmızı kesiliyordu.

Birisi :

— Bu kız dilenciliğe yeni başlamış, dedi.

Sevim büsbütün utandı :

— Efendim ben dilenmiyorum, dedi. Eğer numaralarımı beğenirseniz, Acar'a bir bahşiş verirsiniz. İsterseniz hiç vermeyin...

Bir müşteri :

— Yap bakalım numaraları da görelim, dedi.

Ben hemen bir masanın üstüne çıktım. Sevimin verdiği kalemi aldım ve yere serdiği beyaz kâğıda ismimi yazdım. Benim ağzımla kalemi tutarak yazı yazmam herkesi hayretlere düşürdü.

— Aşkolsun Vallahi, hakikaten pek akıllı bir köpek diyorlardı.

Sevim cesaretlenerek :

— Şimdi renk numaralarına geçelim, dedi. Hangi rengi isterseniz Acara söyleyiniz. Ama her renk için beş kuruşunuzu alır.

Müşterilerden birisi bana :

— Hey, dedi. Bay Acar. Bana şuradan bir kırmızı renk ver...

Beş kuruşu çıkartıp masanın üstüne koydu. Ben de hemen kırmızı kâğıt parçasını verdim.

Bu oradakileri çok eğlendiriyordu. Yeşil, sarı, mavi, siyah, beyaz ne renk varsa hepsini veriyordum. Bunu hepsi bir defa denemek istiyor. Beş kuruşlar da önüme birikiyordu. Sevim bunları sıkılarak topluyor ve çantaya koyuyordu.

Bu numaralar bitince bir selâm verdim. Herkes gülmekten kırıldı. Sevim :

— Şimdi rakam numarasına geçiyoruz, dedi. Eğer kendisine on kuruş verirseniz Acar size istediğiniz rakamı bulup verecektir.

Kahveci masaya on kuruş attı :

— Altı numarayı ver, dedi.

Ben hemen verdim. Bir başkası beşi, bir ötekisi ikiyi istedi. Hepsini veriyordum. Tecrübe yapmak için sıra bekliyorlardı.

O akşam tam oniki lira ile eve dönmüştük. Ali Efendi beni yanına isteyerek öptü, okşadı, sevdi, ağladı :

— Artık çoluk çocuğun nafakasını kazanmak sana kaldı Acarcığım, diyordu.

Günde on, onbeş lira kazanmaya başladık. Sevim yavaş yavaş benimle gazinolara, kahvelere girmeye alıştı. Zavallı kızın başka çaresi yoktu. Bütün aile benim üzerime titriyorlardı. Onlar hasta olursa bakılması kolay ama ben hasta olursam hiçbir yerden bir gelirleri olmayacaktı. Sevim her gün birşeyler düşünüyor, bana yeni yeni numaralar öğretiyordu.

ARTİST KÖPEK

Aradan ne kadar zaman geçtiğini bilemem. Sevim büyümüş, toplanmış, güzel bir kız olmuştu.

Bizim çalışmamız da değişmişti artık. Öyle kahve kahve; gazino gazino dolaşmıyorduk.

En güzel yiyecekler, etler, kebaplar, piliçler, pirzololar yiyor, süslenip taranıyor, bir otomobille büyük bahçelerden birisine veya tiyatroya gidiyorduk. Buralarda çeşitli numaralar yapıyorduk. Temsiller veriyorduk.

Benim oyuna çıkacağımı gazetelerleilân eden duvarlarda renkli resimlerim vardı. Benim için «Dört Ayaklı yıldız», «Büyük Sanatkâr Acar», «Köpek Yıldız» diye isimler veriliyordu.

Haftada üç gece, ben oynamaya başlayınca alkış sesinden durulmazdı. Ben sahneye çıkıp ayağa kalkıp iki tarafa birer asker selâmı verince halk avuçlarını patlatırcasına alkışlardı.

İnsanlar beni çok seviyorlardı. Ben de onları seviyordum. Mukavele yaptığımız bahçelerden, tiyatrolardan çok para alıyorduk. Bazan büyük adamların evlerinde yaptıkları toplantılara, sünnet düğünlerine de çağırılırdık.

En çok beğenilen oyunlarımdan birisi domino idi. Domino taşlarının üstündeki sayıları bildiğim için bunları eşlendirir, kendi taşlarımın içinde o sayı bulunmazsa çeker ve karşı taraftan görünmesin diye yanları üstüne dizerdim.

Yanlış taş konduğu veya karşımdaki benim taşlarımı görmeğe davrandığı zaman hırlardım.

İskambildeki papaz, kız, oğlan, birliği gibi kâğıtları da bilir ve bana sordukları zaman, istenilen kâğıdın üstüne basar hiç şaşırmazdım.

Gel, git, al ver gibi kelimelerin manalarını çok iyi anlıyordum.

Bazan büyük bir duvar saatinin önüne götürülürdüm. Birisi bana :

— Acar, saat kaç? dedi.

Ben önce saati söylemek için o kadar havlar, sonra da dakikaları söylerdim.

İnsanların neler, konuştuğunu anlamaya çalışıyordum. Seslerinden, geçen isimlerden epeyce anlıyordum. Hele bir çok eşyanın adını çok iyi biliyordum.

Benim için bilginler yazılar yazdılar. Resimlerim birçok gazetede çıktı.

Benim yüzümden para kazanmak için neler yapılması gerektiğini Sevim çok iyi anlamıştı. Gazetelerde aleyhimize yazılan yazıları okurdu. Bir defa da bizi polis müdüriyetine çağırdılar.

O gece kalabalık bir salonda numaralar yapıyorduk. Polisler içeriye girdi. Salon sahibi ile polisler arasında bir münakaşa oldu. Sevim araya girerek :

— Bizim için bu daha iyi, dedi.

Sevim'in hakkı vardı. Çünkü böyle birşeyi bütün gazeteler yazdı. Artist köpek tevkif edildi, dediler.

Yaptığımız bir mukaveleyi çekemeyen bir bahçe sahibi. Sevim'in bir şarlatan olduğunu ve benim adî bir sokak köpeğinden başka birşey olmadığımı, bütün halkın aldatıldığını ihbar ve sikâyet etmişti.

Bizi sorguya çeken sorgu hâkiminin karşısına çıktık. Sevim içeriye girince başı ile selâm verdi. Ben de sağ elimi kulağıma kadar götürerek bir asker selâmı verdim.

Sorgu hâkimi şaşırdı. Hâkimin neler sorduğunu, Sevim'in ne cevap verdiğini anlamaya çalışıyordum. Benim adım, Ali Efendi'nin adı sık sık geçiyordu. Sevim'in :

— Acar hiçbir köpekte görülmeyen bir zekâya sahiptir. Bizim yanımıza tesadüfen geldi. Yavaş yavaş bu halini farkettik. Babam işsiz kaldı. Daha sonra sakatlandı. Bu köpekten istifade etmek, geçinmek istedik. Daha önce kimin yanında olduğunu bilmiyorum. Fakat birçok numara biliyor-

du. Ben de kendisine bazı oyunlar öğrettim, dediği muhakkaktı.

Sorgu hâkimi, birşeyler söyledi. Ertesi gün hayvanları Koruma Cemiyeti reisi, bir Profesör, bir baytar, bir iş adamı, bir başka bilgin ve polis müdürü bir araya geldiler. Onların önünde Sevim bana numara yaptırdı. Gayet tatlı bir sesle konuşuyor hep :

— Haydi Acarcığım, Beyefendi ile bir domino oyna, filân diyordu.

Etrafımızı çevirenler gayet dikkatle benim hareketlerime ve taş aramama bakıyorlardı. Sevim yanımda değildi. Uzaktan bakıyordu.

Bir akıllılık imtihanı veriyordum. Saat, renk, iskambil, rakam ve yazı numaraları yapıldı. Masanın üzerine konulan bazı eşyanın isimleri söylenince ben onların üstüne ayağımı koydum.

Bir kâğıt üzerine birkaç defa adımı yazdılar. Bunların ikisini yanlış yazmışlardı. Ben onları düzelttim.

Nihayet numaralar bitti. Baytar beni çok dikkatli olarak muayene etti. Hiç bir yerimde bir dayak, bir zorlama izi olmadığını, gayet neşeli ve sağlıklı bulunduğumu, yalnız hafif bir üzüntü içinde olduğumu, bunun ilk sahibime karşı duyduğum hasretin sebep olabileceğini bildirdi.

İşimiz bitmişti. Sevim:

— Acara adî bir sokak köpeği, bana da bir dolandırıcı diye iftira ettiler. Bu hem bizim haysiyetimizi kırdı, hem de bundan sonraki sanatımızın gösterilerine engel olacaktır. Sayın bilirkişi olan sizlerden bir rapor rica ediyorum, dedi.

Onlar bizi biraz beklettikten sonra şu raporu yazdılar :

— «Biz, aşağıda imzaları bulunan ve polis müdüriyetinin daveti ile toplanan bilirkişiler, yaptığımız tetkikin neticesini şöyle bildiriyoruz :

«Acar adındaki melez köpek, huzurumuzda yaptığı zekâ okunlarıyla birçok aptal insandan daha akıllı olduğunu isbat etmiştir. Yaptığı numaralardan zevk almaktadır. İçimizde bulunan tabiat bilgininin ifadesine göre, bu hal her köpeğe nasip olmayan bir tesadüf neticesi, bir tabiat harika-

sıdır. Kendisine bir «Harika Köpek» adının verilmesini tamamiyle hak etmiştir.»

«Acar'ın meneceri Bayan Sevim'in isteği üzerine bu bilirkişi raporu kendilerine verildi.»

Raporun altında hepsinin imzası bulunuyordu.

HATIRA SONU

Bu rapor, gazetelerde çıktı. Ondan sonra da bizim kazancımız bir kat daha arttı. Zaten o zamana kadar benim yüzümden kazanılan para ile bütün aile refaha kavuşmuş, ev tamir ettirilmiş, üstüne bir kat daha çıkılmış, bana da ayrı bir oda ayrılmıştı.

Ahalinin hücumu yüzünden ben hep otomobille tiyatroya veya bahçelere gidiyordum.

Her şey iyi idi. Küçük Yılmaz yavaş yavaş büyüyordu. Ali Efendi iyi olmuş, ütülü elbise, beyaz gömlek boyunbağı ile şık gezmeye başlamıştı. Gittiğimiz yere üçümüz beraber giderdik.

Bir gün Avrupa'dan bir film kumpanyasının adamı gelerek beni satın almak istedi. Fakat verdiği bütün büyük paralara karşı Sevim satmaya katiyyen razı olmadı.

Adam o kadar ısrar etti ki, nihayet İstanbul'da bir filmin çevrilmesine razı olduk. Yapılan mukavelenin altında benim de imzam vardı.

İşte biz bu filmi çevirmekle meşgul olduğumuz sırada eve bir mektup geldi. Sevimin okuduğu bu mektupta şunlar yazılıydı :

«Ben talihsiz bir insanım. Bugün Zonguldakta, kömür madenlerinde çalışıyorum. Basit bir ameleyim. Bundan dört yıl evvel, bir sokak kavgasında bir arkadaşımı yaralamış, hapse girmiştim. Oradan çıkınca kimse bana iş vermedi. Aç, perişan dolaştığım sırada parkta bir köpeğe rasladım. Bu çok akıllı bir hayvandı. Onunla kahveleri dolaşarak, renk ve sayı numaraları yapıyordum. Bu yüzden kazandığım para

ile kendime iyi bir hayat temin etmiştim. Fakat yine bir cahillik yaptım. Bir gün bir içkili gazinoda çıkan kavgada suçlandım. Tam bir yıl daha hapsedildim. Çıktığım zaman Acar adındaki sevgili köpeğimi kaybetmiştim. Hiçbir yerde iş bulamadığım için Zonguldağa geldim, amele olarak toprak altında çalışmaya başladım. Geçen gün gazetelerde köpeğimin resmini gördüm. Onun asıl sahibi benim. Bunu kendisine tasma aldığım belediye kayıtlarıyla ve onunla numara yaptığım yerlerdeki tanıklarla isbat ederim. Bana köpeğimin iadesini rica ederim. Yakında geliyorum.

Zonguldak Kömür Ocakları amelesinden
Rahmi»

Bu mektup evdekileri pek fazla üzmedi. Çünkü bana sahip çıkanlar çoktu. Hatta beni kaçırmaya kalkanlar bile olmuştu. Bu işlerle Ali Efendi meşgul oluyordu.

Benim birşeyden haberim yok. Rahmi İstanbul'a gelmiş, belediyeden kayıt çıkartmış, birkaç şahit bulmuş, dâva etmiş. O gün de dâvaya bakılacakmış.

Bu dâvada Sevim tarafını şehrin en kuvvetli avukatı müdafaa ediyordu. Film şirketi de bir avukat tutmuştu. Gazeteler bu dâvadan uzun uzun bahsetmişlerdi.

Hâkim çok iyi tertiplemişti işi. Ben Sevim'in yanında, bir sandalya üstünde oturuyordum. Sokaklara kadar her taraf insan doluydu. Kâtip birşeyler okudu. Sevim'e bir diyeceği olup olmadığı soruldu. Sevim :

«Efendim, dedi. Bu Acar adındaki harika köpek, tesadüfen bizim yanımıza geldi. Üçbuçuk senedir ona bakıyoruz, bir aradayız. Ona sahip çıkan çok oldu. Biz onun yüzünden hayatımızı kazanıp sefaletten kurtulduk. Ona da bir evlâttan daha iyi ve itina ile bakıyoruz. Onun bizden ayrılması, bizim ailece sefalete düşmemize sebep olur. Davacı onun sahibi olduğunu isbat etse bile yanımızda yaşadığı bu zaman içinde bizim Acar'agösterdiğimiz ihtimamın ve bizim aile durumumuzun göze alınmasını ve onun bizden ayrılmamasını yüksek vicdanınızdan ve adaletten rica ederim.»

Film şirketinin ve Sevim'in avukatı daha başka türlü konuşuyor, Rahmi'nin bir yalancı olduğunu, sabıkalı bir a-

damın böyle bir harika köpeğe sahip çıkmak niyetinde bulunduğunu, kendisinin cezalandırılmasını istiyorlardı.

Akıllı bir adam olan hâkim :

— Köpekler ne kadar akıllı olsalar yine ilk sahiplerine karşı dayanamadıkları bir bağlılıkları bulunur, dedi. Şimdi önünden birkaç kişi arasında Rahmi'yi de geçireceğim, eğer tanır ve sevinç işaretleri yaparsa Rahmi'nin onun ilk sahibi olduğu anlaşılır, dedi.

Emir verdi. Kapıdan üç kişi girdi. Bunların sonuncusu Rahmi idi. Önümden geçtiler. Bana hiç bakmıyorlardı. İkisi geçti. Üçüncüsüne gelince, bu yüzü sararmış, zayıflamış ve çok zavallı insanı hemen tanıdım. Mahkemede olduğumuzu unutarak olduğum yerden boynuna sıçradım, yüzünü yaladım. O da bana sarıldı.

— Acar, Acar senin sevgin en büyük bir şahit, diye ağlıyordu.

Sevim ümidini kesmişti. Hiç sesini çıkartmıyordu. Avukatlar ateş püskürmeye başlamışlardı. Fakat Hakim yine akıllılığını gösterdi. O pratik ve harika bir hakimdi. Beni yinebir iskemleye oturtular. Bir tarafıma Sevim, bir tarafıma Rahmi geçti. Benden epeyce uzakça duruyorlardı. Hâkim onlara :

— Adını çağırınız, dedi. Köpek kime giderse onu daha çok seviyor demektir.

İkisi birden beni çağırmaya başladılar. En tatlı seslerini çıkartıyorlardı. İkisi de heyecan ve üzüntüden ağlıyordu. Ben bir ona, bir ötekisine bakıyor, fakat hiç birine gitmiyordum.

O zaman hakim :

— Anlaşmanız lâzım, dedi. Aranızda bir anlaşmaya varınız. Fakat bugün Acar yüzünden Sevim bir taahhüde girişmiştir. Yoksa ödeyemiyeceği kadar bir tazminat vermeye mahkûm olur. Zaten fakir bir amele olan Rahmi de Acar'ın rahatını temin edecek durumda değildir. Sevim'in yanında daha iyi bakıldığı muhakkak olan Acar'ın orada kalmasına ve iki taraf arasında bir uzlaşma olmadığı takdirde yeniden bu davanın ele alınmasına lüzum yardır.

Karar buna göre yazıldı. Hepimiz çıktık. Çıkarken ben hakimi elimle selâmladım. O yanındakilere :

— Otuz yıllık hukuk hakimiyim, ilk defa böy e bir dâvaya bakıyorum, diyordu.

Dışarda Ali Efendi, Rahmi'ye :

— Oğlum, dedi. Bize buyurun. İki temiz kalpli insan olarak bu işi konuşalım, bir anlaşmaya varalım.

Rahmi eve misafir edildi. Neler konuşulduğunu pek iyi bilmiyorum. Çünkü ben film çevirmekle meşguldüm. Başımı kaşıyacak zamanım yoktu.

Aradan az bir zaman geçti. Ali Beyin verdiği para ile Rahmi bir kundura mağazası açtı. Bunun üstüne :

«Acar kundura evi» yazılıydı.

Tam bir yıl Rahmi namuslu bir insan olarak çalıştı. Pazar günleri yemeğe geldiği zaman, ben de çok sevinir, yanından ayrılmazdım.

Onun iyi bir genç olduğunu anlayan Ali Bey Sevim'i onunla ev endirdi. İşte böylece bizim de saadet yıllarımız başladı. İnsanlar «Mesut insanların yazacağı birşey yoktur» derler. Benim de yok...

S O N

Dağıtım yeri:

İTİMAT KİTABEVİ A.Ş.
Narlıbahça sok. no.19 Pk.1283.
Tel: 270339 Cağaloğlu_ IST.